

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ**

**CHARTER OKULLAR VE MESLEK LİSELERİNDE
UYGULANABİLİRLİĞİ**

Ahmet ÇETİN

DENİZLİ 2025

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ**

**CHARTER OKULLAR VE MESLEK LİSELERİNDE
UYGULANABİLİRLİĞİ**

Ahmet ÇETİN

**Danışman
Dr. Gökhan TUZCU**

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, proje yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu proje çalışmada; proje içindeki tüm bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu; atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi; kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı; bu projenin herhangi bir bölümünü bu üniversitede ya da başka bir üniversitede başka bir tezsiz yüksek lisans projesi olarak sunmadığımı beyan ederim.

Ahmet ÇETİN

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim boyunca ve proje konusunun planlanması ve yürütülmesi sürecinde daima destek olan, bilgi ve deneyimlerinden yararlandığım, hocam ve danışmanım Dr. Gökhan Tuzcu'ya teşekkürlerimi sunuyorum. Bizleri “eğitim ekonomisi ve planlaması” bilim dalıyla O tanıştırdı. O olmasaydı, böyle bir bilim dalının varlığından haberimiz bile olmayacaktı. Doğal olarak bu dalda eğitim görme ve araştırma yapma olanağına kavuşamayacaktık. Dr. Tuzcu, bizlere, eğitimin çok farklı bir boyutunu görme olanağı sağladı. Çok teşekkür ediyorum.

Yüksek lisans eğitimim sırasında verdiği desteklerden dolayı aileme, hocalarıma ve arkadaşlarıma sonsuz teşekkürler.

Ahmet ÇETİN

ÖZET

CHARTER OKULLAR VE MESLEK LİSELERİNDE UYGULANABİLİRLİĞİ

ÇETİN, Ahmet

Tezsiz Yüksek Lisans Projesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Eğitim Yönetimi Bilim Dalı

Proje Danışmanı: Dr. Gökhan TUZCU

Ocak 2025, 52 sayfa

Bu araştırmada, Charter modelinin meslek liselerine uygulanabilirliğine ilişkin okul yöneticilerinin görüşlerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Araştırma, olgu bilim modelinde yapılmış olup 20 okul yöneticisi ile görüşülmüştür. Özel ve tüzel kişiler tarafından sözleşmeli olarak meslek liselerinin kurulması, ancak devlet tarafından finansmanının sağlanmasına; okul yöneticilerinden bazıları olumlu görürken, bazıları denetlenirse olabileceğini, bazıları ise olmaması gerektiği yönünde görüşe sahiptir. Charter modeli, meslek liselerinin yönetiminin ve insan kaynağı seçiminin okulun yönetim kurulu tarafından seçildiği bir yapıyla ilgili okul yöneticilerinin çoğu çok iyi uygulama olduğunu belirtmektedirler. Bunun yanında devletin belirlemesi ve tereddütleri olanların da olduğu görülmüştür. Sözleşmeli olarak özel sektör tarafından kurulan meslek liselerinin eğitim programının özerk biçimde okul öğretmenleri tarafından hazırlanarak bunun uygulanmasına yönelik okul yöneticilerinin yarısı faydalı olacağını belirtmektedir. Bunun, öğretmenin niteliğine göre değişeceği ve devlet tarafından belirlenmesi şeklinde de görüşler bulunmaktadır.

Sözleşmeli olarak özel sektör tarafından kurulan meslek liselerinin öğrenciler tarafından seçilebilmesi ve istenilen lisede istenen programda eğitim alınabilmesine yönelik; okul yöneticilerinin geneli olumlu bir uygulama olacağı şeklinde görüşe sahiptir. Bunun yanında rehberlik alınması ve ailenin seçtiği şeklinde de görüşler bulunmaktadır. Charter modeli, okulların nitelikli eğitim verebilmeleriyle ilgili okul yöneticilerinin yarıya yakın kısmının insan kaynağı ile ilgili olduğunu belirtirken, bazıları nitelikli eğitim verilebileceği yönündedir. Bu konuda da devlet denetimiyle olanaklı olacağı ve koşullara göre değişebileceği şeklinde de görüşler yer almaktadır. Tevhid-i Tedrisat Yasasına göre sözleşmeli olarak özerk yapıda mesleki okul ve kurumların kurulabilmesine yönelik okul yöneticilerinin yarıya yakın kısmı ve ön plana çıkan görüşleri, devlet denetiminde olması olmuştur. Bunu, kurulabileceği, mevzuata

uygun olmayabileceği ve özel okul olması gerektiği şeklinde görüşler bulunmaktadır. Mevcut mesleki eğitim göz önüne alındığında, sözleşmeli olarak finansmanının devletçe üstlenildiği özel sektör tarafından kurulabilecek meslek liselerinin verebileceği hizmetin karşılaştırılmasının sağlıklı olmayacağı görüşü ön plana çıkmıştır. Bunu, charter okullarının hizmetinin daha iyi olacağı görüşü izlerken, resmi liselerle rekabet edemeyecekleri ve meslek liselerinin önemli olduğu görüşleri izlemiştir.

Anahtar Sözcükler: Charter okul, Meslek lisesi, Eğitim ekonomisi.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJE ONAY FORMU	iii
ETİK BEYANNAMESİ	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZET	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ	x
BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.1.1. Problem Cümlesi	2
1.1.2. Alt Problemler	2
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Varsayımlar.....	4
1.5. Sınırlılıklar	4
1.6. Tanımlar	4
İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	5
2.1. Kuramsal Çerçeve	5
2.1.1. Charter (Sözleşmeli) Okulların Tanımı ve Özellikleri	5
2.1.2. Charter (Sözleşmeli) Okulların İşleyiş Sistemi	7
2.2. İlgili Araştırmalar	8
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM	12
3.1. Araştırmanın Modeli	12
3.2. Evren ve Örneklem.....	12
3.3. Veri Toplama Aracı	13
3.4. Verilerin Toplanması	13
3.5. Verilerin Çözümlemesi	13
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUMLAR	15
4.1. Alt Problemlere İlişkin Bulgular.....	15
4.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	15
4.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	18

4.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	20
4.1.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	23
4.1.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	26
4.1.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular	28
4.1.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	31
BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA VE ÖNERİLER	35
5.1. Tartışma ve Sonuç.....	35
5.2. Öneriler	37
KAYNAKÇA	38
EKLER	40
Ek 1. Araştırma İzinleri.....	40
ÖZGEÇMİŞ.....	42

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 3.1. <i>Okul Yöneticilerinin Kişisel Özelliklerine Göre Dağılımı</i>	13
Tablo 4.1. <i>Sözleşmeli Olarak Özel ve Tüzel Kişiler Tarafından Meslek Liselerinin Kurulması, Ancak Devlet Tarafından Finansmanının Sağlanmasına Yönelik Okul Yöneticilerinin Görüşleri</i>	16
Tablo 4.2. <i>Sözleşmeli Olarak Özel Sektör Tarafından Kurulan Meslek Liselerinin Yönetiminin ve İnsan Kaynağı Seçiminin, Okulun Yönetim Kurulu Tarafından Seçildiği Bir Yapının Olabilirliğine Yönelik Okul Yöneticilerinin Görüşleri</i>	18
Tablo 4.3. <i>Sözleşmeli Olarak Özel Sektör Tarafından Kurulan Meslek Liselerinin Eğitim Programının, Özerk Biçimde Okul Öğretmenleri Tarafından Hazırlanarak Bunun Uygulanmasına Yönelik Okul Yöneticilerinin Görüşleri</i>	21
Tablo 4.4. <i>Sözleşmeli Olarak Özel Sektör Tarafından Kurulan Meslek Liselerinin Öğrenciler Tarafından Seçilebilmesi ve İstenilen Lisede İstenen Programda Eğitim Alınabilmesine Yönelik Okul Yöneticilerinin Görüşleri</i>	24
Tablo 4.5. <i>Sözleşmeli Olarak Finansmanının Devletçe Karşılandığı Özerk Yapıda, Mesleki Okulların Nitelikli Eğitim Verebilmelerine Yönelik Okul Yöneticilerinin Görüşleri</i>	26
Tablo 4.6. <i>Öğretim Birliği (Tevhid-i Tedrisat) Yasasına Göre Sözleşmeli Olarak Özerk Yapıda Mesleki Okul Ve Kurumların Kurulabilmesine Yönelik Okul Yöneticilerinin Görüşleri</i>	28
Tablo 4.7. <i>Varolan Mesleki Eğitim Göz Önüne Alındığında, Sözleşmeli Olarak Finansmanının Devletçe Üstlenildiği Özel Sektör Tarafından Kurulabilecek Meslek Liselerinin Verebileceği Hizmetin Karşılaştırılmasına Yönelik Okul Yöneticilerinin Görüşleri</i>	31

BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ

Eğitim, insanlar için temel bir gereksinim olup her geçen gün farklı modeller geliştirilmektedir. Charter modeli de bunlardan biridir. Charter okullar, eğitimde köklü bir reform gerçekleştiren okullar olmalarından daha çok, program geliştirme projeleri olarak, aile, eğitimciler, sivil toplum kuruluşları ve devletle bir sözleşme imzalanarak kurulan yarı özerk kuruluşlardır. Dünyada uygulamaları olmakla birlikte Türkiye’de henüz tartışma evresindedir ve bu okullarla ilgili sınırlı birkaç çalışmanın dışında yeterli araştırma yapılmamıştır. Bu nedenle charter okullar ve meslek liselerinde uygulanabilirliği araştırılmıştır.

Çalışmanın bu bölümünde, problem durumu, problem ve alt problemler, amaç, önem, varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Örgün eğitim, çocukların sistematik gelişiminde ve entelektüel büyümesinde çok önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda aileler, çocuklarının akademik gelişimi için pedagojik tercihlerine en yakın eğitim kurumunu seçme yetkisine sahip olmaktadır (Levin, 2002). Türkiye bağlamında, son yıllarda bu konuyla ilgili kayda değer gelişmeler olmuştur. Çocukların özel olarak seçtikleri eğitim kurumlarına kaydolmalarını kolaylaştırmak için hükümet tarafından mali destekler sağlanması ve ortaöğretime geçişte standart sınavların kaldırılmasına yönelik ısrarlı çabalar, öğrenci seçimi için fırsatları artıran eğitim politikası girişimleri olarak ifade edilebilmektedir. Benzer bir amaçla sözleşmeli okullar, eğitim çerçevesi içinde seçimi geliştiren uygun bir alternatif olarak ortaya çıkmıştır. Ailelerin bir eğitim kurumu seçme memnuniyetine katılmaları için uygun bir seçenek olarak algılanırken, aynı zamanda operasyonel özerkliğe öncelik veren alternatif bir eğitim modeli sunmaktadırlar. Lubienski (2008) sözleşmeli okulları, yenilikçi kavramlarla belirgin bir şekilde ilişkilendirilen bir seçim paradigması olarak nitelendirmektedir. Çünkü bağımsızlıkları, yenilikçi ifade için önemli yollar sağlamaktadır. Seçim ve bağımsızlığa odaklanmalarıyla karakterize edilen sözleşmeli okulların, okul seçimi hareketiyle birlikte yaygınlıklarının arttığı düşünülmektedir. Sonuç olarak, sözleşmeli okullar 1980’lerin sonlarında Birleşik Krallık, Yeni Zelanda ve Amerika Birleşik Devletleri’nde kurulmuştur (Kanada Öğretmenler Federasyonu, 1997). Amerika Birleşik Devletleri’ndeki eğitim

kurumlarının kalitesine ilişkin “Risk Altındaki Bir Ulus” başlıklı raporda belirtilen on tavsiyeden biri, okul seçimi ile ilgilidir. Ayrıca, bir eleştiri biçimi olarak, sözleşmeli okulların tek seçenek olmaması gerektiği ifade edilmiş ve seçeneklerin ve özel sektör girişimlerinin artırılması gerekliliğinin altı çizilmiştir (Good ve Braden, 2000). Bu durum, Türkiye için uygulanabilirliği son zamanlarda sıklıkla tartışılır hale gelmiştir. Hatta devletin teknik kolejlerdeki öğrencilerin eğitim-öğretim giderlerini karşılaması, bu okullarda öğrencilerin herhangi bir ücret ödememeleri, bu adımın atıldığını gösterdiği söylemleri sıklıkla dillendirilmektedir. Bu konunun bilimsel zeminde tartışılması ve alanın yöneticilerinin bu konudaki görüşlerinin ortaya konulması gerekmektedir. Bu çalışma bu konuyu ele almaktadır.

1.1.1. Problem Cümlesi

Araştırmanın problem cümlesi şöyledir: “Charter okullar ve meslek liselerinde uygulanabilirliğine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri nelerdir?”

1.1.2. Alt Problemler

Araştırmanın alt problemleri şunlardır:

1. Sözleşmeli olarak özel ve tüzel kişiler tarafından meslek liselerinin kurulması, ancak devlet tarafından finansmanının sağlanmasına yönelik okul yöneticilerinin görüşleri nelerdir?

2. Sözleşmeli olarak özel sektör tarafından kurulan meslek liselerinin yönetiminin ve insan kaynağı seçiminin, okulun yönetim kurulu tarafından seçildiği bir yapının olabilirliğine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri nelerdir?

3. Sözleşmeli olarak özel sektör tarafından kurulan meslek liselerinin eğitim programının, özerk biçimde okul öğretmenleri tarafından hazırlanması ve bunun uygulanmasına yönelik okul yöneticilerinin görüşleri nelerdir?

4. Sözleşmeli olarak özel sektör tarafından kurulan meslek liselerinin öğrenciler tarafından seçilebilmesi ve istenilen lisede istenen programda eğitim alınabilmesine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri nelerdir?

5. Sözleşmeli olarak finansmanının devletçe karşılandığı özerk yapıda, mesleki okulların nitelikli eğitim verebilmelerine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri nelerdir?

6. Öğretim Birliği (Tevhid-i Tedrisat) Yasasına göre, sözleşmeli olarak özerk yapıda mesleki okulların kurulabilmesine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri nelerdir?

7. Varolan mesleki eğitim göz önüne alındığında, sözleşmeli olarak finansmanının devletçe üstlenildiği özel sektör tarafından kurulabilecek meslek liselerinin verebileceği hizmetin karşılaştırılmasına yönelik okul yöneticilerinin görüşleri nelerdir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma ile 2024-2025 öğretim yılında (Ağustos-Aralık 2024 döneminde) Denizli ilindeki meslek liselerinde çalışan okul yöneticilerinin charter okullar ve meslek liselerinde uygulanabilirliğine yönelik görüşlerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Meslek liseleri bünyesinde faaliyet gösteren eğitim yöneticileri tarafından yürütülen sözleşmeli okulların değerlendirilmesinin, politika yapıcılara ve üst düzey eğitim liderlerine, sözleşmeli okullar kavramı için tutarlı bir çerçeve sentezlemede ya da stratejik bir plan oluşturmada yardımcı olabileceği düşünülmektedir. Ritchie (2010), gerekli fırsatlar sağlandığında, sözleşmeli okulların eğitim araştırma ve geliştirme merkezlerine dönüşme potansiyeline sahip olduğunu ve böylece eğitim kurumlarında yenilikçi pedagojik stratejilerin yaşama geçirilmesini kolaylaştırdığını belirtmektedir. Ayrıca, sözleşmeli okul paradigmasının değerlendirilmesi, hem olumlu metodolojilerin hem de olumsuz perspektiflerin, engelleyici değişkenlerle birlikte, araştırmanın önemini vurgulayan şeffaflık ilkesine uygun olarak entegre edilmesini ve ifade edilmesini gerektirmektedir. Ancak bu konunun bilimsel zeminde araştırıldığı ve tartışıldığı çalışma oldukça sınırlıdır. Hatta Denizli ilinde bu konuyu ele alan bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu konuyu ele alan bilimsel araştırma olması, bilimsel temelde alanının yöneticilerinin görüşlerinin bilimsel temelde alanyazına kazandırılması bakımından bu araştırma çok daha önemlidir.

Ayrıca bu araştırmanın “eğitim ekonomisi ve planlaması” alanına katkı sağlaması beklenmektedir. Eğitim ekonomisi ve planlaması, disiplinler arası bir alan olduğu için Türkiye’de çok az sayıda araştırma yapılmaktadır.

Sözleşmeli okullar, dünyada pek çok ülkede uygulanan bir eğitim modelidir. Bu araştırma ise Türkiye’de meslek liselerinde uygulanabilirliğinin, okul yöneticileri gözüyle ortaya konulması bakımından ilklerden biridir. Bu bağlamda MEB politika yapıcılarına yol göstermesi beklenmektedir.

1.4. Varsayımlar

Araştırmanın varsayımı şudur: Araştırmaya katılan okul yöneticileri, araştırmaya ilişkin sorulara gerçek ve samimi yanıtlar vermişlerdir.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- 2024-2025 öğretim yılında (Ağustos-Aralık 2024 döneminde) Denizli ilindeki meslek liselerinde çalışan okul yöneticilerinin görüşleriyle sınırlıdır.
- Veriler, kamu (devlet) sektörüne ait meslek lisesi yöneticilerinden toplanmıştır.

1.6. Tanımlar

Okul Seçimi: Öğrenciler ya da veliler tarafından öğrencinin ilgi, istek ve yeteneği yönünde en uygun olan okulu seçme özgürlüğü ve hakkıdır.

Meslek lisesi: Mesleki ve teknik eğitim veren ortaöğretim okullarıdır.

Sözleşmeli Okul: Türkiye’de örneği bulunmayan ancak Kanada, ABD, İngiltere, Yeni Zelanda, Avustralya, Hindistan vb. ülkelerde, bir sözleşme çerçevesinde, özel ve tüzel kişiler tarafından kurulan ve devlet tarafından finanse edilen okul. Bu okul, çocuğa seçme şansı vermektedir. Bu okullarda, öğretmen seçimi ve görevlendirilmesi, okul yönetim kurulu tarafından yapılmaktadır, eğitim programının içeriğinin hazırlanması konusunda öğretmenlerin daha aktif ve hesap verebilir kılındığı bir felsefi yaklaşım söz konusudur.

İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Araştırmanın bu bölümünde, sözleşmeli okullarla ilgili alanyazın taranmış ve daha önceki yıllarda yapılmış araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Kuramsal Çerçeve

Bu başlık altında, araştırmanın kuramsal çerçevesini oluşturan konularla ilgili bilgiler verilmektedir.

2.1.1. Charter (Sözleşmeli) Okulların Tanımı ve Özellikleri

Yarı özerk devlet okulları olarak tanımlanan sözleşmeli okullar (Fuller, 2002), hem eğitim uygulamalarına hem de teorisine önemli katkılarda bulunmak amacıyla kurulmaktadır. Bu, öğrencinin öğrenmesinin ilerletilmesini ve eğitimde yeniliğin özendirilmesini içerir (Mindzak, 2011). Örgütsel yapıları, eğitim felsefeleri ve okul misyonlarına ilişkin seçenekler sunarak ana-babaları ve eğitimcileri güçlendirmeyi amaçlamaktadır (Bosetti, 2001). Devlet okulu olarak sınıflandırılmalarına karşın, bu kurumlar tam bir kamu kurumunun tanımlayıcı özelliklerinden yoksun, melez bir yapı sergilemektedir. Bu durum, genellikle özel kurumlarla ilişkilendirilen bazı özelliklere sahip olduklarını göstermektedir. Sözleşmeli okullar, hem özel hem de kamu kurumlarının özelliklerini sergileyen melez bir eğitim modelini temsil etmektedir (Töremen ve Çiçek, 2014). Sözleşmeli okullar, geleneksel devlet okullarını yöneten bürokratik yapılardan muaf olarak bağımsız bir biçimde çalışmaktadır (Good & Braden, 2000). Sözleşmeli okullar, devlet okullarını yöneten düzenleyici çerçevenin dışında çalışmaktadır (Little Hoover Commission, 2010). Sözleşmeli okul hareketinin altında yatan temel ilkeler arasında, seçim, özerklik, hesap verebilirlik ve rekabet yer almaktadır. Sözleşmeli okulların sadece belirli bir okul türü, öğrenme programı ya da pedagojik yöntem olmadığı ileri sürülmektedir. Sözleşmeli okulların bu tür sınıflandırmaları aştığı savunularak, yasanın yalnızca boş bir fiziksel yapının boş bir kurumsal yapı haline gelmesini ve öğrencilerin bu kurumsal yapıyı düzenleyenler ne koyarsa onu öğrenmesini sağladığı belirtilmektedir (Bulkley & Wohlstetter, 2004). Sözleşmeli okulların sertifikalı eğitimciler çalıştırması zorunludur (Bosetti, 2001). Sözleşmeli okul modeli, öğretmenlere program (müfredat) geliştirme, yönetim ve mali

konuları da kapsayacak biçimde okul çalışmalarının tüm yönlerine aktif olarak katılma fırsatı sunar.

Sözleşmeli okullar, bağımsız, özerk kuruluşlar olarak ya da daha büyük ağların bileşenleri olarak çalışmaktadır. Bu ağlar, kâr amacı gütmeyen sözleşmeli okul yönetim kuruluşları ya da kâr amacı güden eğitim yönetim kuruluşları olarak yapılandırılabilir. Sözleşmeli okulların çoğunluğu yeni kurumlar olarak kurulurken, mevcut bölge okulları da çeşitli mekanizmalar aracılığıyla sözleşmeli statüsüne geçebilmektedir. Bunlar arasında öğretmenlerin ve bazen de velilerin önemli bir çoğunluğunun oyuyla ya da zor durumdaki bölge okullarının performansını iyileştirmeyi amaçlayan müdahalelerin bir parçası olarak geçiş yapmaları sayılabilir (Finn vd, 2016). Aşağıdaki tartışma, sözleşmeli okulların tarihsel kökenlerini ve çağdaş görünümelerini kapsayan kapsamlı bir genel bakış sunacaktır.

Sözleşmeli okul çerçeveleri, eğitimcilere program geliştirme, yönetsel sorumluluklar ve mali hususları da kapsayan kapsamlı bir dizi okul faaliyetine katılma yetkisi verir (Good & Braden, 2000). Bu okullarda geliştirilen eğitim sistemlerine bakıldığında, charter okullarının şu temel başlıklar çerçevesinde sistemlerini geliştirdikleri görülmektedir (Fusarelli, 2002):

- Eğitim programında (müfredatında) özerkliğin sağlanması,
- Özel bir öğrenci grubunu hedef alma,
- Eğitim vizyonunun belirlenmesi,
- Daha iyi bir eğitim ortamının yaratılması isteği,
- Eğitsel yenilikler için çalışılması,
- Ailelerin katılımının sağlanması,
- Toplumla geleneksel olmayan yeni ilişki modellerinin kurulması.

Devlet okullarının bu eğitim hedeflerine ulaşmasının zorluğu ortadadır. Sonuç olarak, federal hükümet eğitim hiyerarşisinin hafifletilmesinde önemli bir rol üstlenmiştir. Bu, yeni eğitim modellerinin geliştirilmesinde kendi inisiyatifinden kısmen feragat ederek ve bu hedeflerin gerçekleştirilmesi için artan maddi destekle sağlanmıştır. Bu yaklaşım, sözleşmeli okullara tanınan özerklikle örneklendirilmiştir.

Sözleşmeli okulların önemli bir bölümü, risk altındaki ya da engelli olarak tanımlanan öğrencileri kaydetmektedir (ABD Eğitim Bakanlığı, 2000). Bu demografik eşitsizlik, sözleşmeli ve geleneksel devlet okulları arasında öğrenci performansının doğrudan karşılaştırılmasında önemli bir zorluk oluşturmaktadır. Son yıllarda bu kurumların çoğalması, özellikle federal düzenlemelere bağlılıklarını inceleyen

akademik ve mali operasyonlarına ilişkin bilimsel araştırmaları özendirmiştir / desteklemiştir.

Bu çalışmaların da gösterdiği gibi, sözleşmeli okullar, geleneksel, bürokratik olarak yönetilen devlet okulları ile bağımsız özel kurumlar arasında orta bir noktada yer alan kendine özgü bir eğitim modeli sunmaktadır. Bu melez yaklaşım, yurttaşlık eğitiminde devlet tarafından zorunlu kılınan standartlara bağlı kalırken, aynı zamanda merkezi olmayan yönetişim yapısı sayesinde aktif ana-baba katılımını özendirmektedir / desteklemektedir.

2.1.2. Charter (Sözleşmeli) Okulların İşleyiş Sistemi

Sözleşmeli okullar, sözleşmeyi imzalama yetkisine sahip bir kamu kuruluşu (sponsor) ile eğitim sistemi içinde farklı seçenekler sunmak isteyen ana-babalar, öğretmenler ve okul yöneticileri gibi bir grup kişi arasında yapılan bir sözleşme ile yürütülmektedir (Aydın, 2012). Tell'e (2015) göre, Fuller (2002) tarafından bir miktar bağımsızlığa sahip kamu okulları olarak tanımlanan sözleşmeli okullar, özel sektörde ya da devlette var olabilen ve kamu okullarından önemli ölçüde farklılık gösteren sözleşmeli okullardır. Dolayısıyla, ona göre, sözleşmeli okullar devlet okulu olarak etiketlenmemelidir. Ayrıca Tell (2015), devletin özelleştirilmiş eğitim sistemlerine finansman sağlamaması gerektiğini söylemiştir. Devlettten mali yardım almayan özel okullar gibi, diğer özelleştirilmiş eğitim düzenlemelerinin de bu tür desteklerden muaf tutulması gerektiğini belirtmiştir. Sözleşmeli okulları, özelleştirilen eğitim sisteminin bir parçası olarak sınıflandıran Tell (2015) bir yapının “devlet” olarak etiketlenmesinin, onun gerçekten de öyle olduğu anlamına gelmediğini savunmuştur. Ayrıca, devlettten mali destek alan çok sayıda özel kurum olmasına rağmen, bunların hiçbirinin kendilerini “zel” olarak tanımlamaktan vazgemediğinin altını çizmiştir.

Bierlein ve Mulholland (1994) sözleşmeli okulların, organizatörler (ğretmenler, veliler ya da okulun işletilmesinde yer alan diğer kişiler) ve denetçiler (bölge okul kurulları, eyalet eğitim kurulları ya da sözleşme koşullarını izleyen kamu yetkilileri) tarafından oluşturulan bir sözleşmeye dayalı olarak işleyen bağımsız eğitim kurumları olduğunu açıklamaktadır. Her okul, bir sözleşmede belirtilen kendi amaç ve hedefleriyle bağımsız olarak organize edilir (O'Reilly & Bosetti, 2000). Sözleşme, okulun ğretim programı, kesin eğitim hedefleri ve bunların değerlendirilmesinin yanı sıra yönetim ve finans gibi konuları da kapsar (Bierlein ve Mulholland, 1994). Esasen, sözleşmeli okul hareketi bira ortak özellik sergilemektedir. Bu zellikler, okul için rasyonel bir temel,

belirli hedefler ve bu hedeflere ulaşmak için uygulanabilir bir strateji, yeterli mali kaynaklar ve etkin yönetimden oluşmaktadır (Levin, 2010). Bir sözleşmeli okulun başlığındaki “charter” terimi, amacını ve operasyonel düzenlemelerini özetleyen belgeyi ifade etmektedir (Lawton & Brown, 2012).

Eğitim Bakanlığı ile sözleşmeli okulu başlatmak ve işletmekten sorumlu kişi ya da ekip arasında yapılan bir sözleşmedir. Sözleşme, okul tarafından sunulacak okula özel eğitim hizmetlerini ana hatlarıyla belirtir. Ayrıca okulun faaliyetlerini ana hatlarıyla belirlemekte ve istenen öğrenci başarılarını tanımlamaktadır. Okulun felsefesini, amacını ve hedeflerini özetleyen tüzükteki ayrıntılar aynı zamanda varoluş nedenidir. Bu tanımların hem ölçülebilir, hem de geliştirilebilir öğrenci öğrenimi ile bağlantılı olması gerekmektedir. Ayrıca, sözleşmede belirtilen bu özellikler, eğitim seçeneklerinin belirlenmesinde bir temel oluşturur. Ayrıca sözleşme, içeriğinin yeniden yapılandırılması ya da değiştirilmesi prosedürünü de ana hatlarıyla belirtmelidir. Sözleşme sürecine dahil olan ana-babalar ve eğitimciler, revizyon prosedürü boyunca güncel tutulmalıdır. Sözleşmenin uygulanabilmesi için bakanın her revizyonu onaylaması gerekmektedir (Alberta Learning, 2002).

2.2. İlgili Araştırmalar

Solak ve Özaşkın (2015), sözleşmeli okulların Türkiye’de uygulanabilirliğini nitel bir araştırma modeliyle incelemiştir. Çalışmada birincil veri toplama aracı olarak, yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmaya Türkiye’deki üniversitelerde eğitim bilimleri alanından sekiz gönüllü öğretim üyesi katılmıştır. Bu katılımcılar, araştırmacılar tarafından belirlendiği üzere, sözleşmeli okul sisteminin yapısı ve işleyişi hakkında ileri düzeyde bilgi sahibi olmalarını sağlayacak şekilde ölçüt örnekleme kullanılarak seçilmiştir. Veriler, bu kişilerle yapılan görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Görüşme protokolü iki temel soruyu içermektedir. İlk olarak, katılımcılardan sözleşmeli okulların algılanan avantaj ve dezavantajlarını Türk eğitim sistemi bağlamında devlet okulları ve özel okullarla karşılaştırmaları istenmiştir. İkinci olarak katılımcılardan, Türkiye’de uygulanması halinde sözleşmeli okul reformunun olası olumlu ve olumsuz sonuçlarına ilişkin bakış açıları talep edilmiştir. Toplanan veriler üzerinde NVivo 9 yazılımı kullanılarak tematik analiz gerçekleştirilmiştir. Bu analiz sonucunda ortaya çıkan üç tema belirlenmiştir. Bu temalar aşağıdaki şekilde sunulmuştur:

- Avantajlar
- Dezavantajlar
- Türkiye’de uygulanabilirlik.

Görüşülen kişilerin önemli bir çoğunluğu, hem devlet hem de özel okul modellerine kıyasla sözleşmeli okul sistemini tercih etmektedir. Bu tercih, bireyselleştirme, yenilikçi yaklaşımlar, müfredat esnekliği, çeşitli öğrenci nüfusları, öğrenim ücretlerinin olmaması, güçlü hesap verebilirlik önlemleri, öğrenci sorumluluğuna odaklanma, işlevsel etkinlik, açık kayıt politikaları, devlet desteği, azaltılmış devlet yükü ve sözleşme garantileri dahil olmak üzere bir dizi algılanan avantaja bağlanmıştır. Araştırma, programla ilgili çeşitli dezavantajları ortaya çıkarmıştır. Bunlar arasında, esnek programdan (müfredattan) kaynaklanan zorluklar, açık kabul sürecinden kaynaklanan farklı öğrenci demografisinden kaynaklanan zorluklar, standartlaştırılmış kriterler ve değerlendirme yöntemleri oluşturmanın doğasında varolan karmaşıklıklar, belirsiz sözleşme hükümleri, kabul sürecinin bütünlüğüne ilişkin endişeler ve nitelikli personel eksikliği yer almaktadır.

Yörük ve Su (2015), Türkiye’de sözleşmeli okul sisteminin uygulanabilirliğini değerlendirmek ve potansiyel yararlarını ve zayıf yönlerini araştırmak için nitel bir araştırma yürütmüştür. Araştırmacılar, Afyonkarahisar’da sırasıyla beş ve dört katılımcıdan oluşan iki gruba ayrılan dokuz okul yöneticisiyle odak grup görüşmeleri yapmıştır. Çalışmanın örneklemi, özel okulu temsil eden sadece bir yönetici olmak üzere, ağırlıklı olarak devlet okulu yöneticilerinden oluşmuştur. Veri toplama öncesinde tüm katılımcılara, sözleşmeli okullar konusunda kapsamlı bilgi verilmiştir. Toplanan veriler daha sonra betimsel ve içerik analizi yöntemleri kullanılarak çözümlenmiştir. Dokuz yöneticiyle yapılan bir anket, Türkiye’de sözleşmeli okul sisteminin uygulanabilirliği konusunda görüş ayrılıkları olduğunu ortaya koymuştur. Altı yönetici, bu sistemin uygulanma potansiyeline inandığını ifade ederken, üç yönetici potansiyel zorlukları gerekçe göstererek uygulanabilirliği konusunda endişelerini dile getirmiştir. Katılımcılar, böyle bir sistemin öğrenci performansının artması, daha fazla fırsat eşitliği ve daha özverili bir öğretim gücü gibi potansiyel yararlarını tanımlamıştır. Sistemin zayıf yönleri arasında, ideolojik ve siyasi etkilerin zararlı etkileri, eğitimcilerin bireysel haklarının göz ardı edilmesi ve eğitimin giderek ticarileşmesi yer almaktadır.

Ritchie (2010), Kanada Alberta’daki sözleşmeli okulları yakından çözümlemeye çalışmış, teknik bilgi, temel yasa, yapı, tesisler ve hesap verebilirlik ölçütlerine odaklanmıştır. Bu amaca ulaşmak için sözleşmeli okul yöneticileri, yönetim kurulu

üyeleri ve toplum liderleriyle bireysel görüşmeler yapılarak sözleşmeli okulların gelecek beklentileri, güçlü ve zayıf yönleri hakkında veri toplanmıştır. Ayrıca, sözleşmeli okulların varolan durumunu ve memnuniyet düzeylerini değerlendirmek üzere veliler, öğretmenler ve öğrencilerle gruplar halinde görüşmeler yapılmış ve anketler uygulanmıştır. Veri analizi, yasalar, hükümet belgeleri, eğitim raporları ve paydaşların bakış açıları da dahil olmak üzere ilgili alanyazın gibi istatistiksel bilgilerin incelenmesini içermektedir. Bu, öğrenci performansı, kayıt modelleri ve demografik değişimler hakkında içgörü kazanmak ve derinlemesine durumsal ve analitik bir anlayış sunmak için yapılmıştır.

Araştırma, bu okullardaki öğrencilerin her zamankinden daha küresel ve rekabetçi bir dünyada ve pazarda başarılı olmak için iyi hazırlanmış ve donanımlı olduklarını vurgulamıştır. Ritchie, sözleşmeli okulların hedeflerine ulaşarak, seçenekler ve özgünlük sunarak amaçlarına başarıyla ulaşmış göründüklerini belirtmektedir. Yalnızca seçim için seçenekler sunmakla kalmayıp aynı zamanda programlarında yaratıcılık sergileyerek diğer okul kurullarını yenilikçi alternatif programlar oluşturmaya özendirilmektedirler / desteklemektedirler. Araştırma, sözleşmeli okulların işleyişindeki sınırlamalar gözden geçirilmedikçe ve eğitimdeki rolleri netleştirilmedikçe tam potansiyellerine ulaşamayacaklarını vurgulamıştır. Bunun için de sözleşmeli okullara kalıcı bir statü verilerek eğitim sistemindeki konumlarının netleştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Araştırmacı, sözleşmeli okullara kalıcı bir statü verilmesinin, sorumluluklarını yerine getirmelerini sağlayacağını ve sözleşme yenilemenin yönetsel zorluklarını azaltacağını belirtmiştir. Bununla birlikte, yüksek bir hesap verebilirlik standardını korurken, charter okulların genişlemesini sürekli olarak denetlemek esastır. Sözleşmeli okullar, yenilikçilik ve başarıyı göstermek için net ölçütler olmadan daha yaygın hale gelirse, sorumluluklarını yerine getirmekte zorlanabileceklerdir. Sözleşmeli okulların eğitim sistemi içindeki rolünün tanımlanması, diğer okullarla olan etkileşimlerini de etkileme olasılığı bulunmaktadır. Sözleşmeli okulların başarısını sağlamak için, bu okullardaki eğitimcilerin daha geniş eğitim sistemiyle işbirliği yapmaları, paylaşımda bulunmaları ve mesleki gelişime katılmaları için daha fazla fırsat ve teşvik sağlanması gerekmektedir. Öte yandan, meslek camiasında iletişimin olmaması, araştırma ve yeniliğin eğitim sistemine entegre edilmesini engelleyecektir. Ritchie (2010) ayrıca sözleşmeli okul yasalarının gözden geçirilmesi gerektiğini ve mevzuatta değişiklik yapılmadan ve eğitim sektöründe iletişim geliştirilmeden sözleşmeli okulların maksimum etkinliğe ulaşmasını beklemenin gerçekçi

olmayacağını, bunun bir kuşun kanatları olmadan uymasını beklemeye benzediğini ileri sürmektedir.

Yukarıda da görüldüğü gibi, Türkiye’de sözleşmeli okullara ilişkin çok az sayıda araştırma yapılmıştır. Zaten “eğitim ekonomisi ve planlaması” alanında yapılan araştırma sayısı çok azdır. Sözleşmeli okullara ilişkinse bir elin parmaklarını geçmemektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve çözümlenmesinde kullanılan tekniklere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma, nitel ve olgu bilim (fenomenoloji) deseninde yapılmıştır. Varolan bir olgunun bütün yönleriyle ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Okul yöneticileri ile görüşülmüş, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak veriler toplanmıştır. Okul yöneticileri ile görüşülerek veriler toplanmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, 2024-2025 öğretim yılında Denizli ilinde meslek liselerinde çalışan okul yöneticileridir (okul müdürü, müdür başyardımcısı ve müdür yardımcısı). Evrende yaklaşık 90 okul yöneticisi vardır. Farklı yapıdaki okullarda görev yapan yöneticilerden, maksimum çeşitlilik örneklem yöntemiyle 20'sine ulaşılmıştır. Veri toplanan okul yöneticilerinin kişisel özelliklerine göre dağılımı Tablo 3.1'de verilmiştir.

Okul yöneticilerinin 16'sı erkek, 4'ü kadındır. Bilindiği gibi meslek liselerinde yöneticilerin çoğunluğu erkektir. Kadın yöneticiler, çoğunlukla meslek liselerini tercih etmemekte, genel liseleri ve ilköğretim okullarında çalışmayı istemektedirler.

Okul yöneticileri 36 ile 59 yaş aralığındadır, geneli orta yaşlardadır. Diğer bir deyişle araştırmaya katılan kişilerin, Türk eğitim sistemine ilişkin gerçekçi verilere sahip deneyimli kişiler olduğu söylenebilir.

Okul yöneticilerinin 15'i lisans mezunu iken, 5'i yüksek lisans mezunudur. Diğer bir deyişle yöneticilerin genel olarak eğitim düzeyleri yüksektir.

Okul yöneticilerinin hepsi, kamuya ait okullarda görev yapmaktadır. Okul yöneticileri, okul müdürü (f=3), müdür başyardımcısı (f=2) ve müdür yardımcısı (f=15) olarak görev yapmaktadır.

Tablo 3.1. *Okul Yöneticilerinin Kişisel Özelliklerine Göre Dağılımı*

Kod	Cinsiyet	Yaş	Eğitim düzeyi	Çalıştığı okul türü	Görevi
1	Erkek	36	Lisans	Kamu	Müdür yardımcısı
2	Kadın	52	Yüksek lisans	Kamu	Müdür yardımcısı
3	Erkek	47	Lisans	Kamu	Müdür yardımcısı
4	Erkek	44	Lisans	Kamu	Müdür yardımcısı
5	Erkek	55	Lisans	Kamu	Müdür yardımcısı
6	Erkek	59	Lisans	Kamu	Okul müdürü
7	Erkek	40	Lisans	Kamu	Müdür başyardımcısı
8	Kadın	44	Yüksek lisans	Kamu	Müdür yardımcısı
9	Erkek	44	Yüksek lisans	Kamu	Müdür yardımcısı
10	Kadın	45	Lisans	Kamu	Müdür yardımcısı
11	Erkek	52	Lisans	Kamu	Müdür yardımcısı
12	Kadın	48	Yüksek lisans	Kamu	Müdür yardımcısı
13	Erkek	40	Lisans	Kamu	Müdür yardımcısı
14	Erkek	42	Lisans	Kamu	Müdür yardımcısı
15	Erkek	47	Lisans	Kamu	Müdür yardımcısı
16	Erkek	43	Yüksek lisans	Kamu	Müdür başyardımcısı
17	Erkek	45	Lisans	Kamu	Müdür yardımcısı
18	Erkek	50	Lisans	Kamu	Müdür yardımcısı
19	Erkek	58	Lisans	Kamu	Müdür yardımcısı
20	Erkek	40	Lisans	Kamu	Müdür yardımcısı

3.3. Veri Toplama Aracı

Görüşme formu iki bölümden oluşmuştur. İlk bölümde, katılımcılara ilişkin genel bilgiler içeren beş soru yer almıştır (cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, çalıştığı okul türü, görevi). İkinci bölümde, charter modelinin meslek liselerinde uygulanabilirliğine ilişkin okul yöneticilerinin görüşlerinin tespit edilmesi amacıyla geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu yer almaktadır.

3.4. Verilerin Toplanması

Veriler, gönüllü olan okul yöneticileri ile yüz-yüze görüşülerek toplanmıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

3.5. Verilerin Çözümlemesi

Toplanan veriler, içerik çözümleme (analizi) tekniği ile çözümlenmiştir. İçerik çözümleme, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaya yöneliktir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). İçerik çözümleme, sistematik, yinelenebilir bir teknik olarak

tanımlanan, bir mesajın belli özelliklerinin objektif ve sistematik bir biçimde tanınmasına yönelik çıkarımların yapılmasına yönelik analizdir (Büyüköztürk vd, 2018). Toplanan veriler, içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Ön plana çıkan görüşler, frekanslarla ifade edilmiş ve vurgulanmıştır. Görüşmecilerin kişisel bilgileri rumuzlarla görüşme sırasına göre verilen sıra no ile verilmiştir. Ad, soyad vb bilgileri verilmemiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, okul yöneticilerinden toplanan verilerin çözümlenmesi, tablolar halinde verilmesi ve yorumları yer almaktadır.

4.1. Alt Problemlere İlişkin Bulgular

Bu alt bölümde, şu sorulara verilen yanıtlar yer almaktadır:

1. Sözleşmeli olarak özel ve tüzel kişiler tarafından meslek liselerinin kurulması, ancak devlet tarafından finansmanının sağlanmasına yönelik okul yöneticilerinin görüşleri nelerdir?

2. Sözleşmeli olarak özel sektör tarafından kurulan meslek liselerinin yönetiminin ve insan kaynağı seçiminin okulun yönetim kurulu tarafından seçildiği bir yapının olabilirliğine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri nelerdir?

3. Sözleşmeli olarak özel sektör tarafından kurulan meslek liselerinin eğitim programının özerk biçimde okul öğretmenleri tarafından hazırlanarak bunun uygulanmasına yönelik okul yöneticilerinin görüşleri nelerdir?

4. Sözleşmeli olarak özel sektör tarafından kurulan meslek liselerinin öğrenciler tarafından seçilebilmesi ve istenilen lisede istenen programda eğitim alınabilmesine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri nelerdir?

5. Sözleşmeli olarak finansmanının devletçe karşılandığı özerk yapıda, mesleki okulların nitelikli eğitim verebilmelerine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri nelerdir?

6. Öğretim Birliği (Tevhid-i Tedrisat) Yasasına göre sözleşmeli olarak özerk yapıda mesleki okul ve kurumların kurulabilmesine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri nelerdir?

7. Mevcut mesleki eğitim göz önüne alındığında sözleşmeli olarak finansmanının devletçe üstlenildiği özel sektör tarafından kurulabilecek meslek liselerinin verebileceği hizmetin karşılaştırılmasına yönelik okul yöneticilerinin görüşleri nelerdir? Şeklinde alt problemlere ilişkin analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

4.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi: “Sözleşmeli olarak özel ve tüzel kişiler tarafından meslek liselerinin kurulması, ancak devlet tarafından finansmanının

sağlanmasına yönelik okul yöneticilerinin görüşleri nelerdir?” şeklinde belirlenmiştir. Bu problemin çözümlemesiyle ulaşılan bulgular Tablo 4.1’de verilmiştir.

Tablo 4.1. *Sözleşmeli Olarak Özel ve Tüzel Kişiler Tarafından Meslek Liselerinin Kurulması, Ancak Devlet Tarafından Finansmanının Sağlanmasına Yönelik Okul Yöneticilerinin Görüşleri*

<i>Tema</i>	<i>f</i>	<i>Katılımcılar</i>
Yerinde uygulama	7	1, 2, 3, 7, 9, 12, 19
Denetlenirse olabilir	6	6, 11, 13, 17, 18, 20
Olmamalı	7	4, 5, 8, 14, 15, 16

Tablo 4.1’de görüldüğü gibi sözleşmeli olarak özel ve tüzel kişiler tarafından meslek liselerinin kurulması, ancak devlet tarafından finansmanının sağlanmasına yönelik okul yöneticilerinin görüşleri “Yerinde uygulama”, “Denetlenirse olabilir” ve “Olmamalı” kodları ile verilmiştir.

Sözleşmeli olarak özel ve tüzel kişiler tarafından meslek liselerinin kurulması, ancak devlet tarafından finansmanının sağlanmasına yönelik, okul yöneticilerinden “yerinde uygulama” şeklinde görüş bildirenler şunları söylemiştir:

- Yararlı olacağı kanaatindeyim. Doğru bir tercih olacağını düşünüyorum. (1)*
Evet, olabilir. (2)
İyi olacağını düşünüyorum. Sanırım ülkemizde bazı müteşebbisler tarafından örnek uygulamalar olduğunu ve de başarılı olduğunu görüyoruz. (3)
Özel sektörün iyi bir eğitim planlaması yapması ancak mali yönden yetersiz olması durumunda, devlet tarafından desteklenerek bu tür okullar açılabilir. (7)
Mükemmel bir uygulama olur. Devlet özel okulların kurulmasını desteklemeli. (9)
Devletin eğitim konularında finans sağlaması gayet iyi bir uygulamadır. (12)
Meslek lisesinden mezun olan öğrencinin, meslek sahibi olarak mezun olmasını sağlaması halinde üniversitelere yığılma azalmasına ve üniversitede yıllarını harcayıp sonrasında iş bulamama kaygısını yaşayan sayısını azaltacağından meslek liselerine özel ve tüzel kişilerin finansman sağlamasıyla bu liselerden mezun nitelikli kişilerin yetişmesi için faydalı olacağı düşüncesindeyim (19)

Görüldüğü gibi okul yöneticilerinden bazıları, charter meslek liselerinin özel ve tüzel kişiler tarafından kurulmasını ve devlet tarafından finansmanının sağlanmasını, olumlu bir uygulama olarak değerlendirmekte ve desteklemektedir. Türkiye’de yaklaşık olarak 8-10 yıldır mesleki-teknik liselerden bazıları devlet tarafından desteklenmektedir. Bu uygulamanın başarılı olduğu ve devletin eğitim-öğretim desteği sağladığı bilinmekle birlikte organize sanayi bölgelerinde gereksinim duyulan ara işgücünün bu okullardan

mezun olanlarla karşılanmaya çalışıldığı bilinmektedir. Denizli’de de DOSTEK ve TEKNOBİL isimli meslek liselerinin (kolejlerinin) bu amaçla kurulan ve hizmet üreten mesleki teknik okullar oldukları bilinmektedir.

Sözleşmeli olarak özel ve tüzel kişiler tarafından meslek liselerinin kurulması, ancak devlet tarafından finansmanının sağlanmasına yönelik, okul yöneticilerinden “denetlenirse olabilir” şeklinde görüş bildirenler şunları söylemiştir:

Kontrolü devlet tarafından yapıldığı sürece böyle okulların kurulmasını destekliyorum. (6)

Denetim sisteminin çok iyi olduğu ülkelerde bu uygulamayı doğru buluyorum. (11)

İyi planlanır ve devler tarafından kontrolü sağlanırsa yararlı olabilir. Özel sektör kâr - zarar mantığı ile hareket edecektir. (13)

Devlet finans sağlayabilir, ancak aynı zamanda eğitim denetim sistemini de sağlamalıdır. (17)

Meslek liselerinin kendi amacından sapmasına neden olabilir. Bu yüzden ancak eşitlik denetim ve katı düzenlemeler getirmesi gerekir. Bu şekilde finansman sağlanabilir. (18)

Finansmanı devlet tarafından sağlanacağından da özel sektör tarafından kurulsun da devlet eliyle denetim yapılmasını sağlayacağından yararlı olacağı düşüncesindeyim (20).

Okul yöneticilerinden bazıları, charter meslek liselerinin özel ve tüzel kişiler tarafından kurulmasını ve finansmanının devlet tarafından sağlanmasını, denetlenme koşuluna bağlamaktadır. Denetlenme koşulunun dile getirilmesi, özel girişimcilerin yeterli güveni sunmaması olabilir. Ayrıca özel sektörün, kâr - zarar denklemini önceleyeceği, iyi bir eğitim olanağı sunması gerektiği, düzenlemelere uyulması, devlet denetiminin gerekliliği gibi görüşler ön plana çıkmıştır. Denetim, hizmet kalite ve standartlarının yerindeliği açısından çok önemlidir.

Sözleşmeli olarak özel ve tüzel kişiler tarafından meslek liselerinin kurulması, ancak devlet tarafından finansmanının sağlanmasına yönelik, okul yöneticilerinden “olmamalı” şeklinde görüş bildirenler şunları söylemiştir:

Devlet kaynaklarının özel ve tüzel kişiler tarafından kurulan okullarda kullanılmasını doğru bulmuyorum. (8)

Özelleştirmeye karşıyım. Eğitim özel olmamalı. (10)

Neden devlet tarafından finansmanı sağlansın ki? Özel kişiler tarafından kuruluyorsa okul, finansmanını da onlar sağlamalıdır. (14)

Devletin bu kadar mali yükü varken, bir de özel okullara finans sağlaması, üzerine yük bindirir. Olmaz öyle şey. (15)

Ben bu düşünceye katılmıyorum, çünkü eğer kendi özel meslek liselerini kurmaları amaçlarını ve finansal kaynaklarını kullanmaları demektir. (16)

Okul yöneticilerinden bazıları, charter meslek liselerinin özel ve tüzel kişiler tarafından kurulması ve finansmanının devlet tarafından sağlanmaması yönünde görüşe sahiptir. Bunun nedeni, özel sektörün kendi finansmanını kendinin üstlenmesi, kamu kaynaklarının özel sektöre verilmemesi, özelleştirmenin olmaması, yük olacağından dolayı olmaması gerektiği, özel okulların finansmanının da kendilerince karşılanması gerektiği şeklinde görüşler ileri sürülmüştür. Bu görüşlerin haklılık payı olmakla birlikte, devletin yurttaşlarına eğitim sunması da önemli bir görevdir. Bu bakımdan devletin kendi sorumluluğunu, aslında özel sektörden hizmet olarak yerine getirdiği şeklinde düşünüldüğünde, olumlu bir durum olarak düşünülebilir.

4.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi: “Sözleşmeli olarak özel sektör tarafından kurulan meslek liselerinin yönetiminin ve insan kaynağı seçiminin, okulun yönetim kurulu tarafından seçildiği bir yapının olabilirliğine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri nelerdir?” şeklinde belirlenmiştir. Bu problemin çözümlemesi sonucunda ulaşılan bulgular Tablo 4.2’de verilmiştir.

Tablo 4.2. *Sözleşmeli Olarak Özel Sektör Tarafından Kurulan Meslek Liselerinin Yönetiminin ve İnsan Kaynağı Seçiminin, Okulun Yönetim Kurulu Tarafından Seçildiği Bir Yapının Olabilirliğine Yönelik Okul Yöneticilerinin Görüşleri*

Tema	f	
Çok iyi uygulama	13	1, 3, 7, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19
Devlet belirlemeli	4	5, 6, 8, 10
Tereddütler var	3	2, 4, 20

Tablo 4.2’de görüldüğü gibi sözleşmeli olarak özel sektör tarafından kurulan meslek liselerinin yönetiminin ve insan kaynağı seçiminin okulun yönetim kurulu tarafından seçildiği bir yapının olabilirliğine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri “*Çok iyi uygulama*”, “*Devlet belirlemeli*” ve “*Tereddütler var*” kodları ile verilmiştir.

Sözleşmeli olarak özel sektör tarafından kurulan meslek liselerinin yönetiminin ve insan kaynağı seçiminin okulun yönetim kurulu tarafından seçildiği bir yapının olabilirliğine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri “*Çok iyi uygulama*” şeklinde bildirenler şunları söylemiştir:

Bence okul yönetiminin kendi kadrosunu oluşturması doğru bir uygulamadır.

(1)

Başarı, ekip uyumuyla doğru orantılıdır. Bu bakımdan yönetimin kendi kadrosunun kurması avantaj olacaktır. Aksi taktirde işleyiş ağır aksak olacaktır.

(3)

Eğer iyi bir planlama yapılabilirse, insan kaynağı seçiminin okul yönetim kurulu tarafından yapılması gayet yerinde olur. (7)

Özel sektör tarafından kurulan meslek liselerinin yönetimi ve insan kaynağı seçimi, kaliteli yöneticilerden oluşan yönetim kurulu tarafından seçilmelidir. (9)

Oldukça yerinde bir uygulama. Okulun yönetim kurulu, kendi insan kaynağını belirleyebilir. (11)

Tabii ki her okul kendi bünyesinde ekibini oluşturmalıdır. (12)

Özel sektör genellikle kendi kadrosu ile çalışmak ister. Kendisiyle ancak eğitim işi bambaşkadır. Bu yüzden işin uzmanı olan eğitimcilerin tercihi doğrultusunda bir ekip kurulmalıdır. Böyle olursa daha başarılı olunacaktır.

(13)

Her topluluk kendi personelini kendi yönetim kurulu tarafından seçmelidir. (14)

Yönetim kurulu doğru kişilerden seçilirse, insan kaynağının da verimli kişilerden seçilebileceğine inanıyorum. (15)

En doğru karar olur, bence. (16)

Esneklik ve hızlı karar alma fonksiyonlarında yapı önemlidir. (17)

Çalışanlar için daha motive edici bir ortam yaratabilir. Çünkü öğretmenler ve yönetici kadro okulun gelişimine doğrudan katkıda bulunabilecek kararlar alabilir. (18)

Özel sektör, finansmanı sağlayıp kurduğu bir lisede, temelde işleri yürütecek yönetimi sağlayacağı, yöneticileri kendisi seçebileceğini ve lisede görevlendirilen öğretmen ve personeli seçimini de bu yöneticilere bırakabileceğini düşünüyorum (19)

Sözleşmeli olarak özel sektör tarafından kurulan meslek liselerinin, yönetiminin ve insan kaynağı seçiminin, okulun yönetim kurulu tarafından seçilmesine, okul yöneticilerinin büyük bölümü (% 65) olumlu yaklaşmaktadır. Okul yönetiminin kendi kadrosunu oluşturması ve başarılı hizmet üretmede ekip uyumunun önemli olduğu ifade edilmektedir. Meslek liselerinin yönetimi ve insan kaynağı seçimi, kaliteli yöneticilerden oluşan yönetim kurulu tarafından seçilerek olabileceği, her okul kendi ekibini oluşturabileceği, kendi kadrosu ile çalışmak isteyeceği, yönetim kurulu doğru kişilerden seçilirse, insan kaynağının da verimli kişilerden seçilebileceği ve en doğru karar olacağı ileri sürülmüştür. Bu şekilde olursa, okulun esnek ve hızlı karar alma fonksiyonlarına sahip olacağı ileri sürülmektedir.

Sözleşmeli olarak özel sektör tarafından kurulan meslek liselerinin yönetiminin ve insan kaynağı seçiminin okulun yönetim kurulu tarafından seçildiği bir yapının

olabilirliğine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri “Devlet belirlemeli” şeklinde bildirenler, şunları söylemiştir:

Özel sektör tarafından kurulan meslek liselerinin yönetimi ve insan kaynağı, sadece devlet (bakanlık) tarafından seçilmelidir. (5)

Özel sektör tarafından kurulan meslek liselerinin yönetimi ve insan kaynağı seçimi, devlet tarafından yapılmalıdır. (6)

Özel sektör okullarının yönetim ve insan kaynağı seçimi, sadece devlet tarafından yapılmalıdır. (8)

Eğer böyle bir meslek lisesi kuruluyorsa, insan kaynağını devlet belirlemelidir. (10)

Sözleşmeli olarak özel sektör tarafından kurulan meslek liselerinin yönetiminin ve insan kaynağı seçiminin, okulun yönetim kurulu tarafından seçilmesi yerine devlet tarafından belirlenmesi gerektiği şeklinde görüşler de bulunmaktadır. Finansmanı sağlayan devlet olduğu için böyle düşündükleri söylenebilir. “Madem ki finansmanı devlet sağlıyor, o halde söz hakkı da olmalıdır” şeklinde bir bakış vardır.

Sözleşmeli olarak özel sektör tarafından kurulan meslek liselerinin yönetiminin ve insan kaynağı seçiminin okulun yönetim kurulu tarafından seçildiği bir yapının olabilirliğine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri “Tereddütler var” şeklinde bildirenler şunları söylemiştir:

Yönetim kurulundan farklı kişilerden de olabilir. Tereddütler yaşanabilir. (2)

Eğer yönetim kurulu bu konuda yetkin ise ve doğru kişileri seçebilecek kapasitedeyse neden olmasın. (4)

Özel sektör, kurduğu lisede, yöneticisinden öğretmenine ve okulda çalışacakların tamamını kendisi seçmek isteyeceğinden, seçimi okul yönetim kuruluna bırakmasını mümkün görmüyorum (20)

Sözleşmeli olarak özel sektör tarafından kurulan meslek liselerinin yönetiminin ve insan kaynağı seçiminin, okulun yönetim kurulu tarafından seçilmesi konusunda tereddütleri olanlar bulunmaktadır. Bu görüşte olanların, yönetim kurullarının farklı kişilerden oluşabileceği, özel sektörün yönetim kuruluna bırakmayacağı şeklinde tereddütlerinden dolayı buna temkinli durmaktadırlar.

4.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi: “Sözleşmeli olarak özel sektör tarafından kurulan meslek liselerinin eğitim programının özerk biçimde okul öğretmenleri tarafından hazırlanarak bunun uygulanmasına yönelik okul yöneticilerinin görüşleri

nelerdir?” şeklinde belirlenmiştir. Bu problemin çözümlemesi sonucunda ulaşılan bulgular Tablo 4.3’de verilmiştir.

Tablo 4.3. *Sözleşmeli Olarak Özel Sektör Tarafından Kurulan Meslek Liselerinin Eğitim Programının, Özerk Biçimde Okul Öğretmenleri Tarafından Hazırlanarak Bunun Uygulanmasına Yönelik Okul Yöneticilerinin Görüşleri*

Tema	f	
Yararlı olur	10	1, 3, 4, 9, 13, 16, 17, 18, 19, 20
Öğretmenin niteliğine göre değişir	4	6, 7, 11, 14
Devlet belirlemeli	6	2, 5, 8, 10, 12, 15

Tablo 4.3’te görüldüğü gibi sözleşmeli olarak özel sektör tarafından kurulan meslek liselerinin eğitim programının özerk biçimde okul öğretmenleri tarafından hazırlanarak bunun uygulanmasına yönelik okul yöneticilerinin görüşleri “*Yararlı olur*”, “*Öğretmenin niteliğine göre değişir*” ve “*Devlet belirlemeli*” kodları ile verilmiştir.

Sözleşmeli olarak özel sektör tarafından kurulan meslek liselerinin eğitim programının, özerk biçimde okul öğretmenleri tarafından hazırlanarak bunun uygulanmasına yönelik okul yöneticilerinin görüşleri “*Yararlı olur*” şeklinde bildirenler şunları söylemiştir:

Okulun kendi programını kendi çerçevesinde hazırlayıp uygulaması yararlı olabilir. (1)

Okul öğretmenleri işin mutfağındaki kişilerdir. Uygulayıcı konumundaki öğretmen arkadaşlar programın zayıf ve güçlü yönlerini çok iyi analiz edeceklerdir. Ve başarı da ardından gelecektir. (3)

Program uygulayıcıları öğretmenler olacağı için, bu programın onlar tarafından hazırlanması gayet yerinde olacaktır. (4)

Harika olur. Programın o okulda görev yapan öğretmenler tarafından hazırlanması ve uygulanması eğitimde başarıyı arttırır. (9)

Bir önceki soru ile ilintili bir yanıt verebilirim. Şöyle ki okul öğretmenleri yıllarca sahada oldukları için birikim ve tecrübe sahibi kişilerdir. Dolayısıyla sistemin aksayan yönlerini, çalışan taraflarını iyi analiz edebilirler. Direksiyonda onlar olunca başarı da gelecektir. (13)

Elbette okul öğretmenleri tarafından hazırlanmalıdır. (16)

Öğrenciye göre program seçilmelidir. Bunu da en iyi öğretmenler bilir. (17)

Öğretmenlerin mesleki bilgi ve deneyimlerinin doğrudan eğitim süreçlerine aktarılması açısından önemli bir fırsat sunabilir. (18)

Özel sektör kurduğu liselerin yöneticilerinin özel sektör tarafından seçileceği bir ortamda öğretmenleri okulda belirlenen yöneticiler tarafından seçeceği bir

düzende öğretmenler tarafından eğitim programı hazırlanabileceğini düşünüyorum (19)

Özel sektör, kurduğu bir meslek lisesinin eğitim programını, kendisi planlamak ve bu program dışına çıkmadan uygulanmasını isteyeceğini düşünüyorum (20).

Charter meslek liselerinin eğitim programının, özerk biçimde okul öğretmenleri tarafından hazırlanması ve uygulanması konusunda, yöneticilerin yarısı (% 50) “yararlı” olacağı görüşündedir. Bunun nedeni, okulların yerel gereksinimlere göre programları güncelleyebilmeleridir. Bu durum, gerçekten de yerel gereksinimlerinin karşılanması, öğrenci ve veli isteklerinin dikkate alınması bakımından önemlidir.

Çünkü işgücü piyasası, oldukça hareketlidir. Okulun bulunduğu yörede sektörel bazda bir takım değişimler yaşanabilir. Bu değişimlere yerel bazda daha hızlı uyum sağlanabilir. Örneğin, bir ilde yeni maden yatakları keşfedilebilir ya da bir ilde üretilen ürünlerin, yurt dışına satılması başlayabilir. Bu vb durumlarda meslek lisesi programları daha hızlı uyum sağlayabilir. Örneğin, bir ilde bakır madeni keşfedildiyse ve bu maden yurt dışına satılmaya başladıysa, meslek liselerinin bu duruma hızla uyum sağlamaları ve bu alana işgücü yetiştirmeleri sağlanmalıdır.

Sözleşmeli olarak özel sektör tarafından kurulan meslek liselerinin eğitim programının özerk biçimde okul öğretmenleri tarafından hazırlanarak bunun uygulanmasına yönelik okul yöneticilerinin görüşleri “*Öğretmenin niteliğine göre değişir*” şeklinde bildirenler şunları söylemiştir:

Eğer öğretmen seçimi doğru yapılırsa ve alanında yetkin öğretmenler seçilirse, bu öğretmenlerin hazırlayacağı programlar da etkili olur. (6)

Öğretmenler nitelikli olursa, hazırlayacakları program da gayet verimli olur. (7)

Eğer doğru insan kaynağı seçilirse, onların hazırladığı program da aynı şekilde verimli olur. (11)

Bu biraz da öğretmenlerin kalitesiyle ilgilidir. Program hazırlamak zor iştir, ancak bu işte kalifiyeyseniz eğer, başarmak çok da zor olmayabilir (14).

Charter meslek liselerinin eğitim programının, özerk bir biçimde okul öğretmenleri tarafından hazırlanması konusunda “öğretmenin niteliğine göre değişir” görüşünde olan okul yöneticileri de vardır. Bu yöneticiler kısaca şöyle demektedir: “Okulun eğitim programının hazırlanması, okuldaki öğretmenlerin mesleki, eğitimsel, alan bilgisi, günün ve geleceğin gereksinimlerine ilişkin sahip oldukları bilgiye göre değişir. Çünkü öğretmen vardır, niteliklidir ve nitelikli program hazırlar; öğretmen

vardır, niteliksizdir ve niteliksiz program hazırlar”. Bu konuda haklı oldukları ve öğretmenin niteliğinin önemli olduğu araştırmalarda da vurgulanmaktadır.

Sözleşmeli olarak özel sektör tarafından kurulan meslek liselerinin eğitim programının, özerk biçimde okul öğretmenleri tarafından hazırlanarak bunun uygulanmasına yönelik okul yöneticilerinin görüşleri “Devlet belirlemeli” şeklinde bildirenler, şunları söylemiştir:

MEB harici program belirlenmemeli. (2)

Meslek liselerinin eğitim programı özerk biçimde okul öğretmenleri tarafından değil, bakanlık tarafından belirlenen çerçevede hazırlanmalıdır. (5)

Program ortak olmalı. Tüm Türkiye’de ortak program özel ve devlet okullarında aynı olmalı. (8)

Özel sektör tarafından kurulan meslek liselerinde eğitim programı, yalnız devlet tarafından belirlenen koşullarda uygulanmalıdır. (10)

Özel sektör okullarının programını kendi oluşturması, devlet okullarından farklı olması, sorun oluşturabilir. Bundan dolayı devlet belirlemeli. (12)

Bence eğitim programı okul öğretmenleri tarafından değil de, milli eğitim bakanlığı tarafından hazırlanmalıdır. (15)

Charter meslek liselerinin eğitim programının, özerk biçimde okul öğretmenleri tarafından hazırlanması yerine “devlet tarafından belirlenmesi” görüşüne olan yöneticiler de vardır. Bu yöneticiler, merkezi sistemi ve ülke genelinde program bütünlüğünü savunmaktadırlar. Belki de yerel gereksinimler derken, kültürel farklılıklardan dolayı olumsuzlukların yaşanabileceğini düşünmektedirler.

4.1.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi: “Sözleşmeli olarak özel sektör tarafından kurulan meslek liselerinin, öğrenciler tarafından seçilebilmesi ve istenilen lisede istenen programda eğitim alınabilmesine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri nelerdir?” şeklinde belirlenmiştir. Bu problemin çözümlemesi sonucunda ulaşılan bulgular Tablo 4.4’te verilmiştir.

Tablo 4.4. *Sözleşmeli Olarak Özel Sektör Tarafından Kurulan Meslek Liselerinin, Öğrenciler Tarafından Seçilebilmesi ve İstenilen Lisede İstenen Programda Eğitim Alınabilmesine Yönelik Okul Yöneticilerinin Görüşleri*

Tema	f	
Yerinde uygulama	15	1, 3, 5, 6, 7, 9, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20
Rehberlik alınmalı	4	4, 8, 10, 11
Aile seçiyor	1	2

Tablo 4.4'te görüldüğü gibi sözleşmeli olarak özel sektör tarafından kurulan meslek liselerinin, öğrenciler tarafından seçilebilmesi ve istenilen lisede istenen programda eğitim alınabilmesine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri “*Yerinde uygulama*”, “*Rehberlik alınmalı*” ve “*Aile seçiyor*” kodları ile verilmiştir.

Sözleşmeli olarak özel sektör tarafından kurulan meslek liselerinin öğrenciler tarafından seçilebilmesi ve istenilen lisede istenen programda eğitim alınabilmesine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri “*Yerinde uygulama*” şeklinde bildirenler şunları söylemiştir:

- Öğrencilerin kendi tercihleri doğrultusunda istedikleri okulu ve programı seçebilmeleri, kişinin ilgi düzeyinde kalabilmesi için mantıklı olabilir. (1)*
- Özel sektörün mezuniyet sonrası iş garantisi yaklaşımları, öğrencileri motive edecektir. Bu durum da öğrencilerin bu okulları tercih nedeni olacaktır. (3)*
- Meslek liselerinin öğrenciler tarafından seçilebilmesi, bence gayet olumlu. Öğrenci istediği alanda eğitim-öğretim görebilmelidir. (5)*
- Öğrenciler istedikleri alanı seçmekte özgür olmalılar. (6)*
- Öğrencilerin kendi istedikleri programda eğitim alması önemlidir. İstemedikleri alanda eğitim görmesi başarısızlıkla sonuçlanabilir. (7)*
- Öğrenciler istemedikleri bir alanda eğitim görürse, başarısızlıkla sonuçlanabilir. O yüzden tercih öğrencilere bırakılmalı. (9)*
- Bence öğrenciler istediği ve sevdiği alanda eğitim görmelidirler. (12)*
- Başarının anahtarı, bir şeyi sevmekle başlar. Öğrenciler de kendi tercihleri doğrultusunda eğitim alırsa başarılı olacaklardır. (13)*
- Bence gayet mantıklı. Her birey istediği alanda eğitim almakta özgürdür. (14)*
- Öğrenciler istediği alanda eğitim görebilmeliler. (15)*
- Yetenekleri doğrultusunda en doğru karar olur. (16)*
- Öğrencilerin ilgi ve isteklerine göre eğitim. İşgücü gereksinimlerine uygun eğitim almalarını sağlar. (17)*
- Zengin aileler daha kaliteli ve prestijli okulları tercih edebilirken; parasal olanakları sınırlı öğrenciler daha az olanaklı okulları tercih edebilirler. (18)*
- Özel sektör finansmanı sağlayacağından daha kapsamlı ve donanımlı bir lise olacağından öğrencilerin bu liselerde okumayı tercih edeceğini düşünüyorum. (19)*
- Öğrenciler tarafından bu şekilde kurulan okullarda çeşitli meslek grupları için eğitim alacağı çeşitlilik artacağından öğrencilerin seçeceğini düşünüyorum (20).*

Charter modeli meslek liselerinin öğrenciler tarafından seçilebilmesi ve istenilen lisede istenilen programda eğitim alınabilmesine yönelik, okul yöneticilerinin yarısı (% 50) “yerinde uygulama” olarak nitelemektedirler. Böylelikle çeşitliliğin artacağı, öğrencilerin kendi tercihleri doğrultusunda istedikleri okulu ve programı seçebilecekleri, özel sektörün mezuniyet sonrası iş garantisi yaklaşımlarının öğrencileri motive edeceği, bu durumun öğrencilerin bu okulları tercih nedeni olacağı, öğrencilerin istedikleri alanı seçmekte özgür olacağı, öğrencilerin istedikleri alanda eğitim almalarının motive edeceği, başarıyı arttıracacağı, yetenekleri doğrultusunda en mantıklı seçeneğin bu olduğu belirtilmektedir.

Sözleşmeli olarak özel sektör tarafından kurulan meslek liselerinin öğrenciler tarafından seçilebilmesi ve istenilen lisede istenen programda eğitim alınabilmesine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri “*Rehberlik alınmalı*” şeklinde bildirenler, şunları söylemiştir:

Bu biraz karmaşık bir konu. Tabii ki öğrenci isteği doğrultusunda tercih yapabilmeli ancak doğru alana yönlendirilmesi hususunda bu öğrenciyi tanıyan rehber öğretmenlerinin yönlendirmesi de uygun olacaktır. (4)

Öğrenciler o yaş grubunda duygusal davranabilir. Bence tercih yaparken rehberlik verilmeli ve başarılı oldukları alanda eğitim görmeliler. (8)

Öğrenci duygusal davranabilir. Mutlaka bir destek almalı, rehberlik yapılmalıdır. (10)

Bu farklı bir konu. Öğrenci ilgi alanına göre mi seçmeli, yoksa rehberlik alarak mı yönlendirilmeli? Bu, süreç içerisinde belli olacaktır. Ama mutlaka rehberlik almalıdır (11).

Charter modeli meslek liselerinin öğrenciler tarafından seçilebilmesi ve istenilen lisede istenen programda eğitim alınabilmesi konusunda rehberlik hizmeti alınması gerektiği ve bununla ilgili olarak öğrenciyi tanıyan rehberlik öğretmenlerinin desteğinin alınması ve yönlendirmesinin dikkate alınması önemlidir. Buna dikkat çeken okul yöneticileri, olması gereken bir noktaya dikkat çekmişlerdir.

Sözleşmeli olarak özel sektör tarafından kurulan meslek liselerinin, öğrenciler tarafından seçilebilmesi ve istenilen lisede istenen programda eğitim alınabilmesine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri “*Aile seçiyor*” şeklinde bildirenler, şunları söylemiştir:

Öğrenciler tarafından olacağını düşünmüyorum. Aileler belirleyici oluyor genellikle. (2)

Charter modeli meslek liselerinin öğrenciler tarafından seçilebilmesi ve istenilen lisede istenen programda eğitim alınabilmesi konusunda, ailelerin belirleyici etkiye sahip olduğu bilinmektedir. Bu konuda öğrenciyi de ailelerin yönlendirdiği ve bu konuda etkilediği bilinmektedir.

4.1.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemi: “Sözleşmeli olarak finansmanının devletçe karşılandığı özerk yapıda, mesleki okulların nitelikli eğitim verebilmelerine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri nelerdir?” şeklinde belirlenmiştir. Bu problemin çözümlemesi sonucuna ulaşılan bulgular Tablo 4.5’te verilmiştir.

Tablo 4.5. *Sözleşmeli Olarak Finansmanının Devletçe Karşılandığı Özerk Yapıda, Mesleki Okulların Nitelikli Eğitim Verebilmelerine Yönelik Okul Yöneticilerinin Görüşleri*

Tema	f	
Nitelikli eğitim verebilir	5	3, 9, 13, 16, 19
İnsan kaynağıyla ilgili	8	1, 4, 6, 7, 11, 12, 14, 15
Devlet denetimiyle olabilir	4	2, 5, 8, 17
Koşullara göre değişir	3	10, 18, 20

Tablo 4.5’te görüldüğü gibi sözleşmeli olarak finansmanının devletçe karşılandığı özerk yapıda, mesleki okulların nitelikli eğitim verebilmelerine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri “*Nitelikli eğitim verebilir*”, “*İnsan kaynağıyla ilgili*”, “*Devlet denetimiyle olabilir*” ve “*Koşullara göre değişir*” kodları ile verilmiştir.

Sözleşmeli olarak finansmanının devletçe karşılandığı özerk yapıda, mesleki okulların nitelikli eğitim verebilmelerine yönelik, okul yöneticilerinin görüşleri “*Nitelikli eğitim verebilir*” şeklinde bildirenler, şunları söylemiştir:

Kamunun yükünü alması açısından önemli bence. Diğer taraftan özel sektör dokunuşu kaliteyi artırabilir diye düşünüyorum. (3)

Eğitim doğru bir şekilde planlanırsa neden olmasın. (9)

Denemekte fayda olacağını düşünüyorum. (13)

Kaliteli eğitim olduğu düşüncesindeyim. (16)

Finansmanı devlet tarafından sağlanan bir okulda, denetimlerin devlet eliyle yapılacağından kaliteli bir eğitim olacağını düşünüyorum (19).

Charter modeli meslek liselerinin nitelikli eğitim vermeleriyle ilgili olarak okul yöneticilerinden bazıları nitelikli eğitimin verilebileceğini düşünmektedir. Bu düşünce

yerindedir. Pek çok okulun esas sorunu olan finansman sorunun devletçe çözülmesiyle birlikte nitelikli eğitim olanaklarının sunulması, oldukça kolay olabilecektir.

Sözleşmeli olarak finansmanının devletçe karşılandığı özerk yapıda, mesleki okulların nitelikli eğitim verebilmelerine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri “*İnsan kaynağıyla ilgili*” şeklinde bildirenler şunları söylemiştir:

Bence iyi bir kadroyla nitelikli eğitim verilebilir. (1)

Bu biraz da kadroyla ilgili. Alanında yetkin öğretmenlerin bulunduğu okulda işleyiş ve eğitim nitelikli olacaktır. (4)

Nitelikli eğitim verebilmesi, o okuldaki öğretmenlerin niteliği ve programın verimli olmasına bağlıdır. (6)

Özerk yapıdaki meslek liselerinin nitelikli eğitim verebilmesi, o okuldaki öğretmen ve öğrencilere bağlıdır. (7)

Tabii ki nitelikli eğitim verebilir. Kadrosu etkili ve çalışkansa neden olmasın. (11)

Okulda nitelikli ekip olursa, nitelikli eğitim verebilir. (12)

Mesleki okulların nitelikli eğitim verebilmesi o okulun yönetimi, öğretmeni ve öğrencilerine bağlıdır. Başarı bir bütündür. (14)

Nitelikli eğitim verebilme, okulun kadrosuna ve planlamasına bağlıdır (15).

Charter modeli meslek liselerinin nitelikli eğitim sunabilmeleri konusunda, kilit noktada insan kaynağı olduğu bilinmekte ve dile getirilmektedir. İnsan kaynağı, hem öğretmen ve yöneticiler hem de öğrenciler olarak düşünüldüğünde, bunun ne denli önemli olduğu ortadadır. Nitelikli öğretmen ve okul yöneticileri ile ilgili, istekli ve nitelikli öğrencilerin bir araya gelmesiyle kaliteli eğitimin olması da son derece olağandır.

Sözleşmeli olarak finansmanının devletçe karşılandığı özerk yapıda, mesleki okulların nitelikli eğitim verebilmelerine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri “*Devlet denetimiyle olabilir*” şeklinde bildirenler, şunları söylemiştir:

Sadece devlet denetimiyle mümkün olacağını düşünüyorum. (2)

Özel mesleki okulların nitelikli eğitim verebilmesi, ancak devlet kontrolünde olmalıdır. (5)

Eğer devlet her zaman denetleme yaparsa, eğitim nitelikli olabilir. (8)

Doğru yönetim, etkili denetim ve esnek bir eğitim anlayışına dayalı güçlü bir yapıyı gerektirir (17).

Charter modeli meslek liselerinin nitelikli eğitim sunabilmelerini, devlet denetimiyle olanaklı olabileceği görüşünde olanlar, buna dikkat çekmektedirler. Devletin denetlemesi elbette önemlidir, ancak sadece bununla başarılı bir eğitimin

olması kolay değildir. Devletin eğitimi denetlemesi, kalite ve standartların olması bakımından önemli katkılar sağlayacaktır.

Sözleşmeli olarak finansmanının devletçe karşılandığı özerk yapıda, mesleki okulların nitelikli eğitim verebilmelerine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri “*Şartlara göre değişir*” şeklinde bildirenler, şunları söylemiştir:

Nitelikli eğitim sadece özel okullarda olur diye bir şey yok. Devlet okullarında da harika işler çıkıyor. Durum ve koşullara göre değişir bu iş. (10)

Bazı okullar daha nitelikli eğitim sunarken, diğerleri finansal zorluklarla karşılaşabilir, bu durum eğitimde eşitsizlik yaratabilir. (18)

Finansmanın kısıtlı sağlanacağından niteliğin düşebileceğini düşünüyorum. Bu durum okulun finansman yapısıyla daha da iyi de olabilir. Durumda göre bakmak lazım (20).

Charter modeli meslek liselerinin nitelikli eğitim sunabilmelerinin koşullara göre değişeceği ifade edilmektedir. Koşulların belirleyici etkisi, eğitim etkinliklerinde önemli olmakla birlikte, koşulların olumlu bir biçimde oluşturulması da önemlidir.

4.1.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın altıncı alt problemi: “Öğretim Birliği (Tevhid-i Tedrisat) Yasasına göre sözleşmeli olarak özerk yapıda mesleki okul ve kurumların kurulabilmesine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri nelerdir?” şeklinde belirlenmiştir. Bu problemin çözümlemesi sonucunda ulaşılan bulgular Tablo 4.6’da verilmiştir.

Tablo 4.6. *Öğretim Birliği Yasasına Göre Sözleşmeli Olarak Özerk Yapıda Mesleki Okul Ve Kurumların Kurulabilmesine Yönelik Okul Yöneticilerinin Görüşleri*

Tema	f	
Kurulabilir	6	2, 6, 7, 9, 11, 19
Devlet denetiminde olmalı	8	1, 3, 4, 5, 10, 12, 13, 16
Mevzuata uygun olmayabilir	3	17, 18, 20
Özel okul olmamalı	3	8, 14, 151

Tablo 4.6’da görüldüğü gibi Tevhid-i Tedrisat Yasasına göre sözleşmeli olarak özerk yapıda mesleki okul ve kurumların kurulabilmesine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri “*Kurulabilir*”, “*Devlet denetiminde olmalı*”, “*Mevzuata uygun olmayabilir*” ve “*Özel okul olmamalı*” kodları ile verilmiştir.

Öğretim Birliği (Tevhid-i Tedrisat) Yasasına göre, sözleşmeli olarak özerk yapıda mesleki okul ve kurumların kurulabilmesine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri “Kurulabilir” şeklinde bildirenler şunları söylemiştir:

Olumlu olabilir. (2)

Devlet bu tür okulların kurulmasını teşvik etmelidir. (6)

Bence gayet olumlu bir uygulama. Eğitim çeşitliliği başarı getirir. (7)

Eğitimde özel-genel ayrımı yapılmamalı. Özel okullarda nitelikli eğitim verildiği müddetçe, devlet tarafından desteklenmelidir (9).

Eğitimde çeşitlilik iyidir. Her zaman da yarışmayı ve başarıyı getirir. (11)

Sözleşmeli özerk meslek lisesinin eğitim öğretimin gelişmesini destekleyeceğinden Öğretim Birliği Yasasına uygun olacağını düşünüyorum (19).

Charter modeli meslek liselerinin kurulabilmesi, Türkiye’de yasal açıdan sorunsuzdur, pekala kurulabilir, kurulması olanaklıdır. Devletin izin vermesi ile bu okulların açılması ve çalışması konusunda herhangi bir engel söz konusu değildir.

Tevhid-i Tedrisat Yasasına göre sözleşmeli olarak özerk yapıda mesleki okul ve kurumların kurulabilmesine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri “Devlet denetiminde olmalı” şeklinde bildirenler şunları söylemiştir:

Tüm özel ve resmi okulların Milli Eğitim Bakanlığı altında toplanması şartıyla bu okullar kurulabilir. (1)

Elbette ki bu kurumların devlet tarafından kontrolü sağlanacaktır. Her şey şeffaf olacağı için kaygılanmaya gerek yok düşüncesindeyim (3).

Özerk okulların kurulabilmesi elbette önemlidir, ancak bu kuruluşların eğitim programları devlet tarafından hazırlanmalıdır. (4)

Özel yapıdaki meslek liseleri sadece ve sadece devlet tarafından kurulmalı, kontrolü de devletin elinde olmalıdır. (5)

Meslek liseleri sadece ve sadece devlet tarafından kurulmalı ve kontrolü tek bir merkezden yapılmalıdır. (10)

Bu tür okulların devlet tarafından denetimi yapıldığı sürece, kurulmasında hiçbir sıkıntı yoktur. (12)

Öğretim Birliği Yasasına göre açılacak tüm okulların denetimi Milli Eğitim Bakanlığı sorumluluğundadır. Denetim, kontrol bakanlık tarafından yapılır (13).

Müfredat ve denetim olarak takip edilmesi gerekir (16).

Charter modeli meslek liselerinin yasal olarak devlet denetimiyle mümkün olabilmesi konusunda görüş bildirilmiştir. Türkiye’de Öğretim Birliği Yasası halen yürürlüktedir ve tüm eğitim kurumları devlet kontrolündedir. Ancak yasalara uygun biçimde özel okullar açılmakta ve eğitim hizmeti verebilmektedir. Öğretim Birliği Yasası açısından bir engel yoktur.

Tevhid-i Tedrisat Yasasına göre sözleşmeli olarak özerk yapıda mesleki okul ve kurumların kurulabilmesine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri “*Mevzuata uygun olmayabilir*” şeklinde bildirenler şunları söylemiştir:

Bu okulların kurulması Tevhid-i Tedrisat Yasası ile tam anlamıyla örtüşmeyebilir, çünkü bu yasa eğitim de merkezîyetçi bir yapıyı benimsemiştir. (17)

Bu yasanın gereklilikleri doğrultusunda özerk yapıda mesleki okulların kurulması, hem hukuki hem de yapısal açıdan tartışmalı olabilir. Ancak bunun Tevhid-i Tedrisat Yasasına aykırı olmayacak şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. (18)

Farklı özerk kuruluşlarda eğitimin niteliğinin belli bir standartta olmayacağı, her okulda aynı nitelikte de olamayacağı için Öğretim Birliği Yasasına uygun olmadığını düşünüyorum (20).

Charter modeli meslek liselerinin kurulmasının, yasal olarak uygun olmayacağı görüşünde olan okul yöneticileri de bulunmaktadır. Bu konuda tereddütleri olan yöneticiler, Öğretim Birliği Yasasıyla (Tevhid-i Tedrisat) uyuşmayabileceği, tartışmalı olacağı, yapısal olarak sorunlar olabileceği endişelerini dile getirmektedirler.

Bu görüşlerden anlaşılmaktadır ki, bazı okul yöneticileri Öğretim Birliği Yasasını bilmemektedirler. Çünkü Öğretim Birliği Yasası, mesleki eğitime, meslek liselerine karşı değildir. Öğretim Birliği Yasası, bir ulusun çocuklarının tamamının, o ülkenin kuruluş felsefesi yönünde yetiştirilmelerine ilişkindir. Çünkü hiçbir ülkede, o ülkenin kuruluş felsefesine aykırı eğitim yapılamaz. Öğretim Birliği Yasası, ne genel eğitime karşıdır, ne de mesleki eğitime karşıdır. İkisine de karşı değildir. Çünkü Öğretim Birliği Yasası, yurttaşlar arasında düşün birliği oluşturma yasasıdır. Ancak birçok okul yöneticisinin bu yasayı bilmemesi, oldukça üzücüdür, oldukça düşündürücüdür.

Öğretim Birliği Yasasına göre sözleşmeli olarak özerk yapıda mesleki okul ve kurumların kurulabilmesine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri “*Özel okul olmamalı*” şeklinde bildirenler şunları söylemiştir:

Bu uygulama doğru değil. Özerk okullar olmamalı, hepsi Milli Eğitim Bakanlığı çatısında toplanmalı. (8)

Özerk yapıda okulların kurulmasına karşıyım. Eğitim devlet eliyle yapılmalıdır. (14)

Özel kurumların kurulmasına karşıyım (15).

Charter modeli meslek liselerinin olmaması gerektiği görüşünde olan yöneticiler de vardır. Bunlar, özel okullara karşıdırlar, okulların devlete ait olması gerektiği ve eğitimin devlet eliyle olması gerektiği görüşündedirler. Bu düşüncenin, önyargılı olduğu ülke ve dünya gerçekleri ile bağdaşmadığı söylenebilir.

Çünkü eğitim, kamu sektörü tarafından da verilebilir, özel sektör tarafından da verilebilir. Önemli olan, kimin tarafından verildiği değil, hangi nitelikte ve hangi içerikte verildiğidir. Eğitimin içeriği, devlet tarafından denetlendiği sürece bir sorun yoktur. Eğer devlet, eğitimi denetlemez de her okul sahibi kendi isteklerine göre eğitim yaparsa, o zaman istenmeyen sorunlar yaşanabilir.

4.1.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın yedinci alt problemi: “Mevcut mesleki eğitim göz önüne alındığında, sözleşmeli olarak finansmanının devletçe üstlenildiği özel sektör tarafından kurulabilecek meslek liselerinin verebileceği hizmetin karşılaştırılmasına yönelik okul yöneticilerinin görüşleri nelerdir?” şeklindedir. Bu problemin çözümlemesi sonucunda ulaşılan bulgular Tablo 4.7’de verilmiştir.

Tablo 4.7. *Mevcut Mesleki Eğitim Göz Önüne Alındığında, Sözleşmeli Olarak Finansmanının Devletçe Üstlenildiği Özel Sektör Tarafından Kurulabilecek Meslek Liselerinin Verebileceği Hizmetin Karşılaştırılmasına Yönelik Okul Yöneticilerinin Görüşleri*

<i>Tema</i>	<i>f</i>	
Kamu (devlet) liseleriyle rekabet edemezler	4	1, 2, 5, 7
Daha iyi olabilir	6	3, 4, 13, 18, 19, 20
Karşılaştırma sağlıklı olmaz	8	8, 9, 10, 12, 14, 15, 16, 17
Meslek liseleri önemli	2	6, 11

Tablo 4.7’de görüldüğü gibi mevcut mesleki eğitim göz önüne alındığında sözleşmeli olarak finansmanının devletçe üstlenildiği özel sektör tarafından kurulabilecek meslek liselerinin verebileceği hizmetin karşılaştırılmasına yönelik okul yöneticilerinin görüşleri “Kamu (devlet) liseleriyle rekabet edemezler”, “Daha iyi olabilir”, “Karşılaştırma sağlıklı olmaz” ve “Meslek liseleri önemli” kodları ile verilmiştir.

Mevcut mesleki eğitim göz önüne alındığında, sözleşmeli olarak finansmanının devletçe üstlenildiği özel sektör tarafından kurulabilecek meslek liselerinin verebileceği

hizmetin karşılaştırılmasına yönelik okul yöneticilerinin görüşleri “Kamu (devlet) liseleriyle rekabet edemezler” şeklinde bildirenler şunları söylemiştir:

Aynı bölgedeki diğer okullarla bazı konularda (finans, giderler vb) karşılaştırma yapılabilir. Ama devletle rekabet edemezler. (1)

Yeterli olamayacağını düşünüyorum. (2)

Meslek liseleri sadece devlet tarafından kurulmalıdır, özel sektör tarafından değil. O yüzden karşılaştırma sadece bu yolla yapıldığında nitelikli bir sonuç verir. En iyisi devlet okullarıdır (5).

İki tarafın hizmetlerinin karşılaştırılabilmesi için verilen programın ve eğitimin aynı olması gerekir. Devlet okullarının açık ara daha önce olduğu açık (7).

Charter modeli okulların verebileceği hizmetin karşılaştırılmasıyla ilgili olarak, özel sektöre ait okulların, kamu (devlet) sektörüne ait okullar ile rekabet edemeyecekleri görüşünün tartışmaya açık olduğu düşünülmektedir. Esas olan, her iki okulun birbirleri ile rekabet etmesi değildir zaten. Devlete ait okullar da, özel sektöre ait okullar da doğan gelişmelere göre hızla değişim yaşayabilirler ve hatta bu değişimi olumlu bir biçimde yönetebilirler. Bir ülkede hem devlet, hem özel sektöre ait okulların bulunmasının ve eğitim sunmasının üstün yanları da vardır, zayıf yanları da vardır. Üstünlük ya da zayıflık, okulların yönetimi ile ilgilidir.

“Devlete ait okullar iyidir, özel sektöre ait okullar kötüdür” şeklindeki düşünce yanlıştır. Ya da tam tersi biçimde “devlete ait okullar kötüdür, özel sektöre ait okullar iyidir” şeklindeki görüş de yanlıştır.

Mevcut mesleki eğitim göz önüne alındığında, sözleşmeli olarak finansmanının devletçe üstlenildiği özel sektör tarafından kurulabilecek meslek liselerinin verebileceği hizmetin karşılaştırılmasına yönelik okul yöneticilerinin görüşleri “Daha iyi olabilir” şeklinde bildirenler şunları söylemiştir:

Mevcut meslek liselerinin bence en büyük zaafiyeti, özel sektörle entegre olamayışlarıdır. Hal böyle olunca birçok meslek liseli öğrenci, mezun olduktan sonra alanı dışındaki işlerde çalışmaktadır. Bu durum, devlet açısından hem emek, hem kaynak israfıdır. Olması gereken, meslek lisesi öğrencilerinin bilinçli olarak bölüm tercihi yapmaları, donamlı olarak yetişmeleri ve de özel sektörle beraber hareket etmelidir. Özel sektör daha erken aksiyon alabiliyor (3).

Bu karşılaştırma önemlidir, ancak eğitim programının içeriği devlet okullarındaki gibi genel çerçevede hazırlanmıyorsa ve çok farklılık gösteriyorsa karşılaştırılma yapılması pek mümkün görünmüyor. Özerk okullar daha esnek ve iyi olabilir (4).

Mevcut meslek liseleri maalesef özel sektöre tamamen uyumlu olarak eğitim vermiyor. Özel sektörün gereksinim duyduğu ara işgücünü meslek liseleri yetiştiriyor. Eğer özel sektör bu alanda faaliyet gösterirse, kendi

gereksinimlerine göre eğitim verecektir. Bu da ülke ekonomisine de olumlu yönde katkı sağlayacaktır. (13)

Devletin finansman sağladığı özel sektöre ait okullar, devlet okullarına göre daha esnek bütçelere sahip olabilir. Bu öğretim materyalleri, donanım ve altyapı açısından avantaj yaratabilir. (18)

Daha donanımlı, eğitim öğretimde kullanılan materyallerin daha fazla ve gelişmiş olanlarının kullanılacağı ve okulda verilen mesleki eğitim çeşitliliği arttıracığından daha verimli ve işlevsel eğitim olacağını düşünüyorum (19)

Mesleki eğitimde çeşitliliğin artacağı ve her özel sektör kurduğu lise de uygulamada hangi alanlarda eksiklik olduğunu kendi firmalarında gözlemleyeceğinden daha işlevsel faydalı eğitim olur diye düşünüyorum (20).

Charter modeli okulların verebileceği hizmetin karşılaştırılmasıyla ilgili olarak daha iyi olabileceği düşünülmektedir. Çünkü charter okullarının esnek ve dinamik yapılarının, devlet okullarından daha hızlı olması, buna olanak sağlayabilir. Bu durum ise hizmet kalitesinin artmasına ve daha iyi olanakların verilebilmesine olanak sağlayabilir. Özel sektörün rekabetçi ve günün gereksinimlerine olan duyarlık ve eğilimlerinin devlet kurumlarına göre daha iyi olabileceği ve bunun da hizmet kalitesine olumlu yansıtacağı düşünüldüğünde daha iyi olabileceği düşünülmektedir.

Mevcut mesleki eğitim göz önüne alındığında, sözleşmeli olarak finansmanının devletçe üstlenildiği özel sektör tarafından kurulabilecek meslek liselerinin verebileceği hizmetin karşılaştırılmasına yönelik okul yöneticilerinin görüşleri “*Karşılaştırma sağlıklı olmaz*” şeklinde bildirenler şunları söylemiştir:

Hizmetin karşılaştırılabilmesi için denetimin çok sıkı yapılması gerekir. Program ortak olmalı, sınavlar ortak yapılmalıdır. (8)

Her iki okulda ortak program uygulanmalı. Sınavlar ortak olmalı. Bu şekilde karşılaştırma yapılabilir. Bu haliyle olmaz (9).

Özel-devlet okullarındaki eğitimin karşılaştırılması yanlış olur. Program farklı, eğitim farklı, ders saatleri farklı. Karşılaştırma yapmak bize doğru sonuçları vermez. (10).

Farklı programlar uygulanırsa, karşılaştırma yapılabilmesi olanaklı olmaz. (12)

Karşılaştırma yapmak zor. Özel ve devlet okulların programları farklı. O yüzden sağlıklı bir karşılaştırma yapılamaz. (14).

İki okul türü farklı eğitim vereceği için karşılaştırma yapmak mantıklı sonuçlar vermez. (15)

İkisi de farklı şekilde ele alınır. Farklı şeyleri karşılaştırmak sağlıklı sonuç vermez. (16)

Farklı eğitim modelleri olduğu için çeşitli farklılıklar ortaya çıkabilir. (17)

Charter modeli okulların verebileceği hizmetin karşılaştırılmasıyla ilgili olarak karşılaştırmının doğru olmayacağı görüşünde olan okul yöneticileri de vardır. Bunlar,

farklı hizmet üretmeleri, kategorilerinin farklı olması, eğitim içeriklerinin farklılığı nedeniyle kıyaslamamanın sağlıklı olmayacağı düşüncesindedir. Olağan bir durum olarak düşünülebilir. Ayrıca özel sektör ile devlet sektöründeki okul ve kurumların yapı ve hizmetlerinin farklılıkları da bire-bir karşılaştırmada sağlıklı sonuç vermeyebilir.

Mevcut mesleki eğitim göz önüne alındığında sözleşmeli olarak finansmanının devletçe üstlenildiği özel sektör tarafından kurulabilecek meslek liselerinin verebileceği hizmetin karşılaştırılmasına yönelik okul yöneticilerinin görüşleri “*Meslek liseleri önemli*” şeklinde bildirenler şunları söylemiştir:

Denetim devlet tarafından yapılırsa, iki tarafın da nitelikli eğitim verebileceğini düşünüyorum (6).

Meslek liseleri her zaman desteklenmelidir. Verebileceği hizmete daima gereksinim olacaktır (11).

Charter modeli okulların verebileceği hizmetin karşılaştırılmasıyla ilgili olarak meslek liselerinin önemli olduğu ileri sürülmüştür. Bu son derece önemli ve haklı bir vurgudur. Meslek liselerinin önemi son zamanlarla sıklıkla vurgulanmakla birlikte bu durum önemini ve haklılığını korumaktadır. Meslek liselerinin ülke ekonomisi ve kalkınmasında önemi, her geçen gün daha yüksek sesle dile getirilmektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırma verilerinin çözümlenmesi ile ulaşılan sonuçlar bunlara dayalı geliştirilen öneriler yer almaktadır.

5.1. Tartışma ve Sonuç

Sözleşmeli olarak özel ve tüzel kişiler tarafından meslek liselerinin kurulmasına, ancak finansmanının devlet tarafından sağlanmasına yönelik okul yöneticilerinden bazıları bunu yerinde uygulama olarak görürken bazıları denetlenirse olabileceğini, bazıları ise olmaması gerektiği yönünde görüş belirtmiştir. Bu konuda okul yöneticilerinin üçe ayrıldığı görülmektedir. Bu durum, charter modeli meslek liselerinin kurulmasıyla ilgili olarak okul yöneticilerinin denetlenmesi kaydıyla kurulabileceği yönünde görüşlerin yoğun olduğu söylenebilir.

Charter modeli, meslek liselerinin yönetiminin ve insan kaynağı seçiminin okulun yönetim kurulu tarafından seçildiği bir yapıyla ilgili okul yöneticilerinin çoğu çok iyi uygulama olduğunu belirtmektedirler. Bunun yanında devletin belirlemesi ve tereddütleri olanların da olduğu görülmüştür. Çok iyi uygulama olduğu yönünde görüş bildirenlerin okulun kendi kadrosunu oluşturabileceği, başarının ekip işi olduğu ve bunun bu şekilde olabileceği, avantaj sağladığı, nitelikli insan kaynağı oluşturulabileceği, özel sektörün kendi kadrosuyla çalışabileceği gibi görüşleri ileri sürülmüştür. Çoğunluğunu kamu (devlet) okul yöneticilerinin oluşturduğu çalışma grubunun, bu şekilde olumlu yaklaşım göstermeleri, charter modeli meslek liselerinin kurulmasının çok iyi olacağını göstermektedir.

Sözleşmeli olarak özel sektör tarafından kurulan meslek liselerinin eğitim programının özerk biçimde okul öğretmenleri tarafından hazırlanarak bunun uygulanmasına yönelik okul yöneticilerinin yarısı faydalı olacağını belirtmektedir. Bunun öğretmenin niteliğine göre değişeceği ve devlet tarafından belirlenmesi şeklinde de görüşler bulunmaktadır. Eğitim programının özerk olmasına olumlu bakılması ve bunun yarar sağlayacağı görüşü, dikkate alınması gereken önemli bir durum olarak değerlendirilmektedir. İnsan kaynağına göre değişeceği görüşü ise charter modeli okullarda yönetim kurulunca belirleneceği için söz konusu sorun olmayacaktır.

Sözleşmeli olarak özel sektör tarafından kurulan meslek liselerinin öğrenciler tarafından seçilebilmesi ve istenilen lisede istenen programda eğitim alınabilmesine

yönelik okul yöneticilerinin geneli, yerinde uygulama olacağı şeklinde görüş bildirmiştir. Bunun yanında rehberlik alınması ve ailenin seçtiği şeklinde de görüşler bulunmaktadır. Charter modeli okulların ve programların, öğrenciler tarafından seçilebilmesi ve istenilen programda eğitim görebilmeleri, olumlu bir uygulamadır ve okul yöneticilerin görüşleri de bu yöndedir. Bunun yanında rehberlik hizmeti alınması da yine öğrencilerin daha doğru karar vermesinde katkı sağlayacaktır.

Charter modeli okulların nitelikli eğitim verebilmeleriyle ilgili okul yöneticilerinin yarıya yakını, insan kaynağı ile ilgili olduğunu belirtmekte; bazıları nitelikli eğitim verilebileceği yönünde görüşe sahiptir. Bu konuda da devlet denetimiyle olanaklı olacağı ve koşullara göre değişebileceği şeklinde de görüşler yer almaktadır. Charter modeli okullarda insan kaynağının okul yönetimlerince seçileceği düşünüldüğünde, nitelikli eğitim verilebileceği şeklindeki görüşlerle birlikte düşünüldüğünde yöneticilerin genelinin bu konuda nitelikli eğitim verileceği kanaatine sahip oldukları söylenebilir.

Öğretim Birliği (Tevhid-i Tedrisat) Yasasına göre sözleşmeli olarak özerk yapıda mesleki okul ve kurumların kurulabilmesine yönelik, okul yöneticilerinin yarıya yakını ve ön plana çıkan görüşleri, devlet denetiminde olması olmuştur. Bunu, bu okulların kurulabileceği, mevzuata uygun olmayabileceği ve özel okul olması gerektiği şeklinde görüşler izlemektedir. Devlet denetiminde ve kurulabileceği şeklindeki görüşler birlikte ele alındığında, yöneticilerin büyük bölümünün olumlu görüşe sahip olduğu söylenebilir.

Mevcut mesleki eğitim göz önüne alındığında, sözleşmeli olarak finansmanının devletçe üstlenildiği özel sektör tarafından kurulabilecek meslek liselerinin verebileceği hizmetin karşılaştırılmasının sağlıklı olmayacağı görüşü ön plana çıkmıştır. Bunu charter okullarının hizmetinin daha iyi olacağı görüşü izlerken, kamu liseleriyle rekabet edemeyecekleri ve meslek liselerinin önemli olduğu görüşleri izlemiştir. Karşılaştırmanın sağlıklı olmayacağı ile ilgili görüşler de vardır. Bu okullar farklı oldukları için (yönetimi farklı, finansmanı farklı, insan kaynağı farklı vb) kamu okulları ile karşılaştırılmasının doğru olamayacağı da belirtilmektedir. Daha iyi hizmet üreteceklerini ileri sürenler ise, daha esnek yapılarının olması ve özel sektör olarak daha işlevsel yapılarının olacağı ifade edilmiştir.

5.2. Öneriler

- Charter modeli okullarla ilgili “olmaması-açılmaması” yönünde görüş bildirenler ile derinlemesine ayrı bir çalışma yapılabilir. Neden olmamalı? sorusu, derin bir biçimde araştırılabilir.
- Charter modeli okullarla ilgili meslek liseleri yöneticileri ile yapılan bu araştırma, diğer okul türlerinde de yapılmalı ve sonuçları karşılaştırılmalıdır.
- Charter modeli okullarda özerk program uygulanmasına olumlu bakılması, bu okullarda özerk programa gereksinim duyulmasından kaynaklanabilir. Bu nedenle eğer eğitimde niteliğin artırılabilceğine inanılıyorsa, bu modeli uygulayan okullarda program özerkliği sağlanabilir.
- İnsan kaynağının niteliği meselesi, charter modeli okullarla çalışanlarla ilgili de gündeme gelmiş ve bu okullarda okul yönetim kurullarının bunu aşabileceği ifade edilmiştir. Bunun kamu okullarında yansımaları araştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Alberta Learning (2002). *Charter Schools Handbook*.
http://www.learning.gov.ab.ca/educationsystem/charter_hndbk.pdf
- Aydın, İ. (2012). *Alternatif Okullar* (4. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Bierlein, L. A. & Mulholland, L. A. (1994). The Promise of Charter Schools. *Educational Leadership*, 52(1), 34-40.
- Bosetti, L. (2001). The Alberta Charter School Experience. C. R. Hepburn (Ed.). *Can the Market Save Our Schools?* (s. 101-120). Vancouver, BC: Fraser Institute.
- Bulkley, K. E. & Wohlstetter, P. (2004). *Taking Account of Charter Schools: What's Happened and What's Next?* New York: Teachers College Press.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F., (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Finn, Jr., C. E., Manno, B. V., Wright, B. L. (2016). *Charter Schools at the Crossroads: Predicaments, Paradoxes, Possibilities*. Cambridge, Massachusetts: Harvard Education Press.
- Fuller, B. (2002). Inside Charter Schools. B. Fuller (Ed.). *Growing Charter Schools, Decentering the State* (s. 1-11). Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Fusarelli, Lance D. (2002). *Charter Schools. Implications for Teachers and Administrators*, The Clearing House, Cilt: 76, Sayı: 1, 2002.
- Good, T. L. & Braden, J. S. (2000). *The Great School Debate: Choice, Vouchers and Charters*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Lawton, S. B. & Brown, D. J. (2012). *Charter Schools*.
<http://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/charter-schools/>
- Levin, H. M. (2002). A Comprehensive Framework for Evaluating Educational Vouchers. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 24(3), 159-174.
- Levin, H. R. (2010). Handbook of Research on School Choice. *A economic perspective on school choice* (s. 19-34). New York: Routledge.
- Little Hoover Commission (1996). *The Charter Movement: Education Reform School by School*. <http://www.lhc.ca.gov/studies/138/report138.pdf>
- Lubienski, C. (2008). *Educational Innovation and Diversification in School Choice Plans*. <http://nepc.colorado.edu/files/CHOICE-07-Lubienski2.pdf>
- Mindzak, M. (2011). *Salience of Charter Schools in Educational Policy Debates in Three Canadian Provinces (1993-2010)*. Brock Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,

- Ontario.
https://dr.library.brocku.ca/bitstream/handle/10464/4270/Brock_Mindzak_Michael_2011.pdf?sequence=1
- O'Reilly, R. R. ve Bosetti, L. (2000). Charter Schools: The Search for Community. *Peabody Journal of Education*, 75(4), 19-36. <http://www.jstor.org/stable/1493051>
- Ritchie, S. (2010): *Innovation in Action: An Examination of Charter Schools in Alberta*. <http://cwf.ca/pdf-docs/publications/innovation-in-action-charter-schools-2.pdf>
- Solak, E. & Özaşkın, A. (2015). The Notion of Charter Schools and Its Feasibility In Turkey. *Participatory Educational Research*, 2(2), 1-13 <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED555665.pdf>
- Tell, S. (2015). Can a Charter School not be a Charter School?. *Journal for Critical Education Policy Studies*, 13(2), 315-347. <http://www.jceps.com/wp-content/uploads/2015/10/10-13-2-10.pdf>
- Töremen, F. ve Çiçek, V. (2014). *Okul Sistemlerinde Özerklik Arayışı: Charter Okulları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Tuzcu, G. (2021), *Eğitim Ekonomisi*, Pegem A Yayını, Ankara.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yörük, S. ve Su, A. (2015). Sözleşmeli Okul (Charter School) Sisteminin Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi, *Turkish Studies*, 10/11, 1651-1670.

EKLER**Ek 1. Araştırma İzinleri**

T.C
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU
SAYI: 68282350/2024/18

Toplantı Tarihi: 7.10.2024
Toplantı Sayısı: 18
Toplantı Saati: 16:15

KARAR 6- Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi (İ.Ö) Tezsiz Yüksek Lisans Programı 232284016 numaralı öğrencisi Ahmet ÇETİN'in danışmanı Doç. Dr. Ramazan Şamil TATIK sorumluluğunda yürüttüğü "Charter Okullar ve Meslek Liselerinde Uygulanabilirliği" başlıklı projesine yönelik başvuru formu ile usul ve etik açıdan verdiği beyan ve ekler tetkik edilmiş olup; proje sahibinin, başvurusunda yer alan bilgi, belge ve taahhütnamelere uygun bilimsel davranışlar sergileyeceği kanaati oluşmuştur. İş bu karar oy birliği ile alınmıştır.

- > Araştırma Uygulama İzinleri Başvuru ve Değerlendirme Modülü
- > Başvuru Detayı

BAŞVURU DETAYI

Başvuru Bilgileri

Başvuru Durumu: Onaylandı

Başvuru No: MEB.TT.2024.005810

Başvuru Tarihi: 13.11.2024

Uygulama Başlama Tarihi: 22.11.2024

Uygulama Bitiş Tarihi: 22.11.2025

Kişisel Bilgiler

T.C. Kimlik No:

Adı Soyadı: AHMET ÇETİN

Telefon: